

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

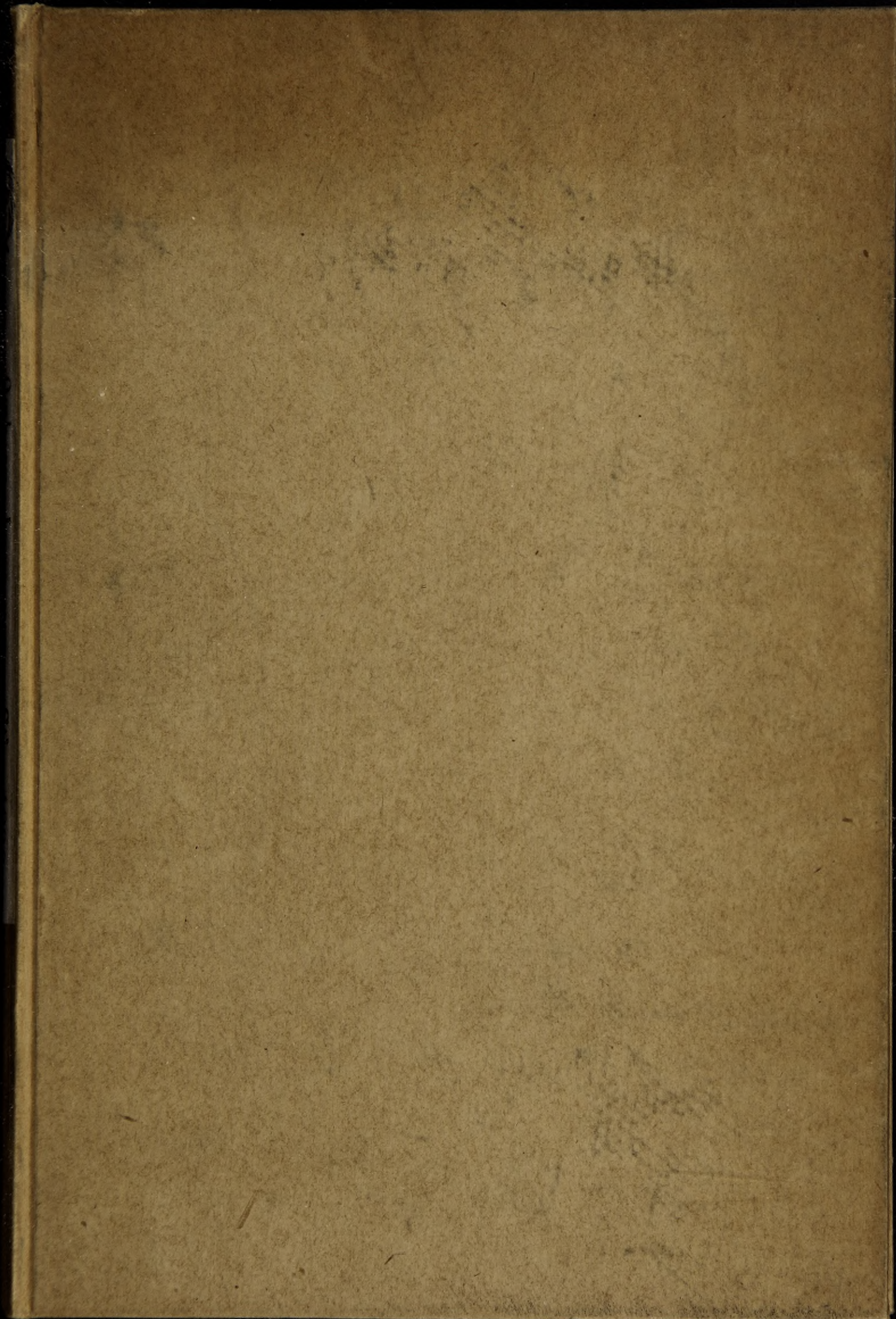

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

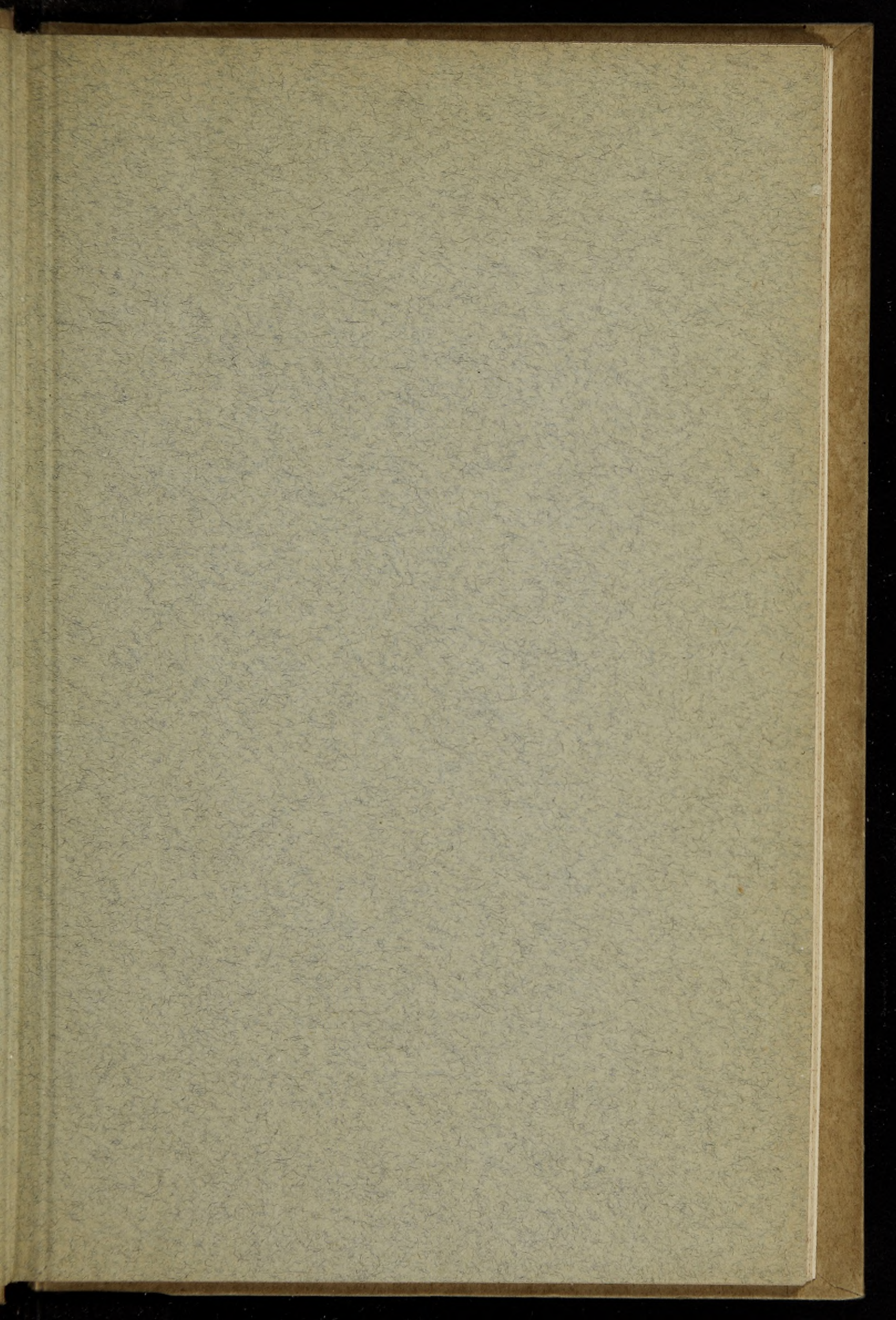

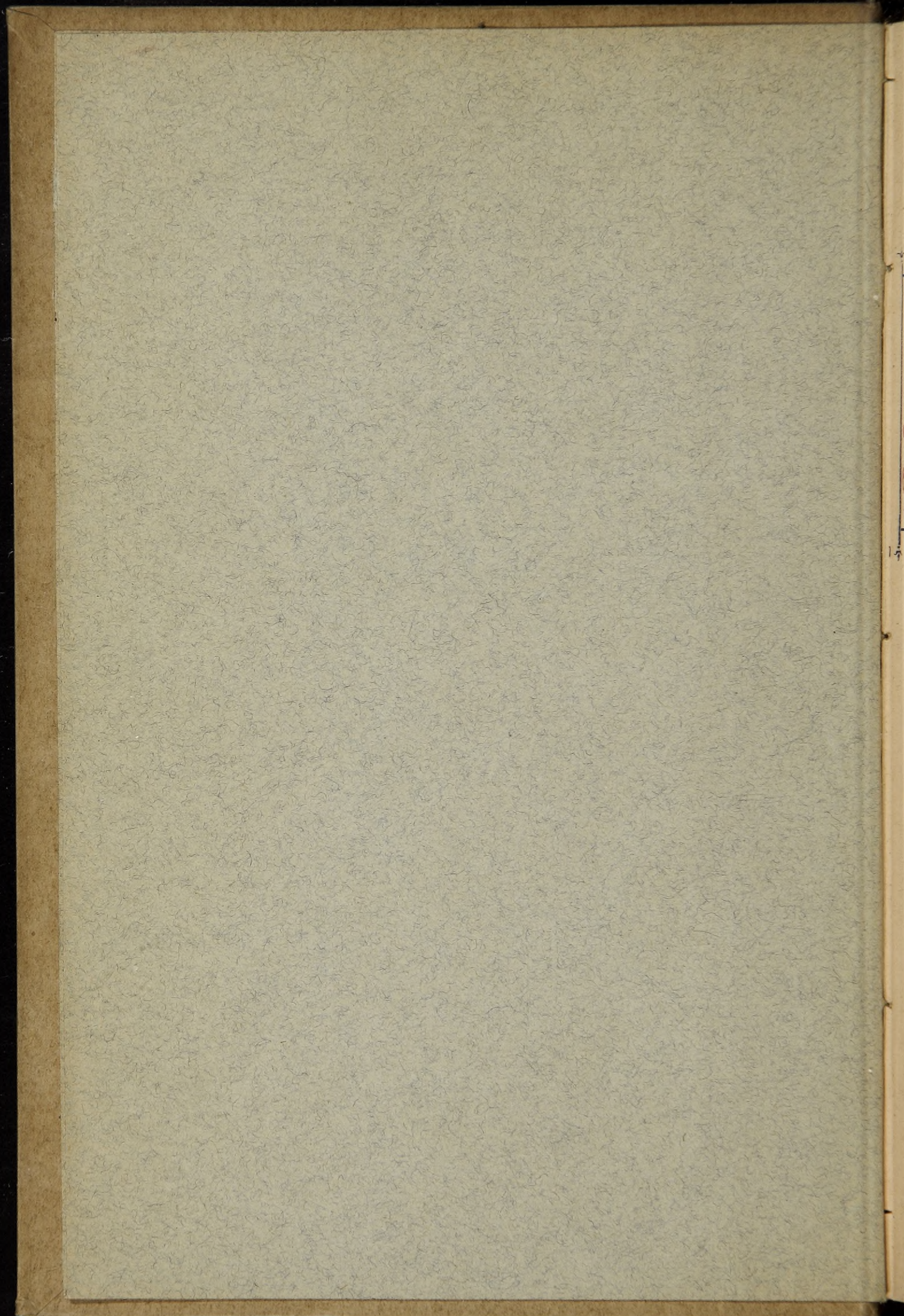

Till.
Lv.

FRENE

EN SAMLING FREDSSÅNGER

AF

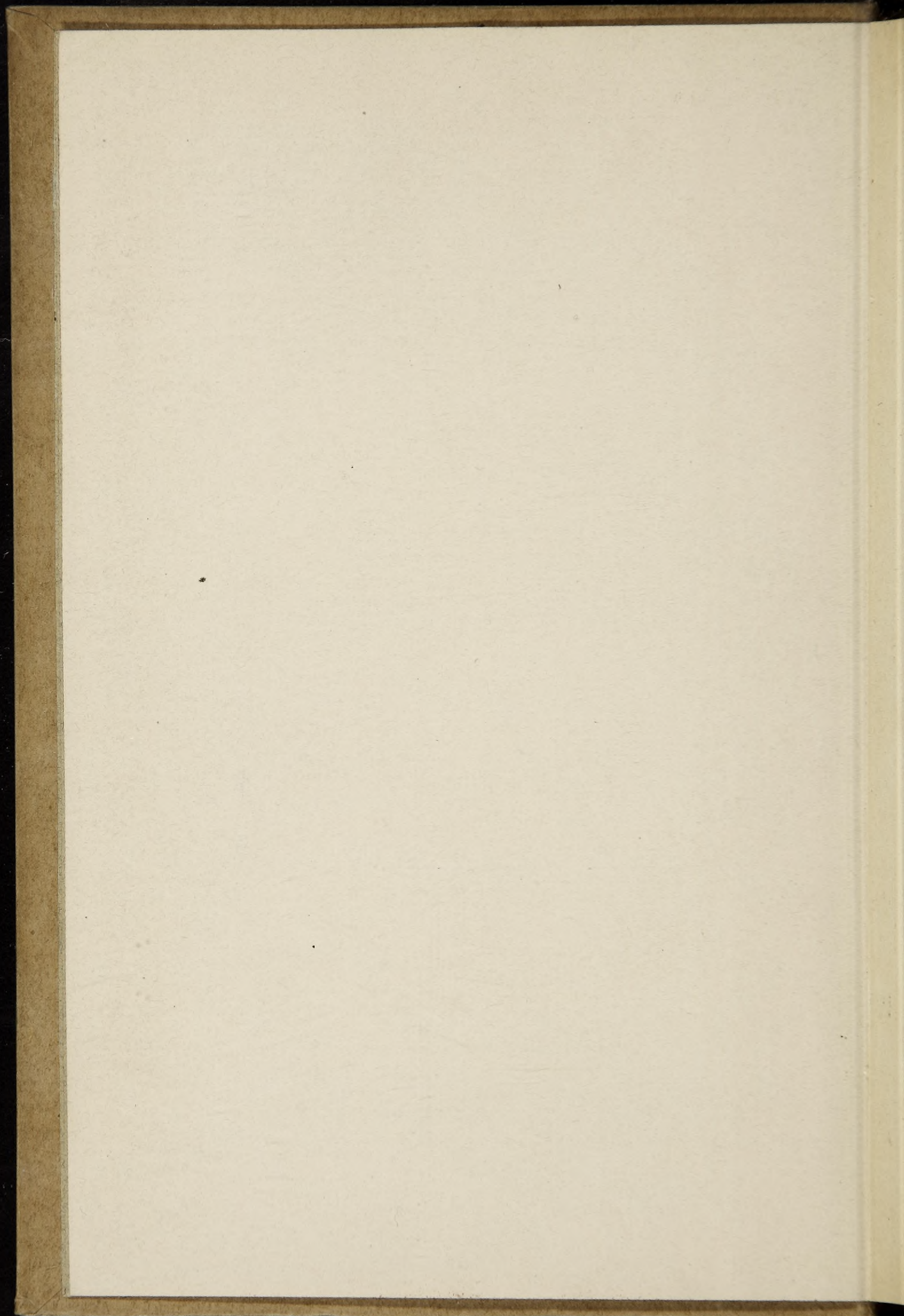
J. M. OMBERG.

FÖRFATTARENS FÖRLAG.

Pris 1 kr. 25 öre.

IRENE.

EN SAMLING FREDSSÅNGER

AF

J. M. OMBERG.

FÖRFATTARENS FÖRLAG.

FÖRETAL.

Jag önskar, att jag ägde den störste skriftställares förmåga för att bekämpa kriget.

Jag önskar, att jag ägde skaldekonstens gåfva för att bekämpa kriget.

Jag önskar, att jag ägde musikens sköna konst och sångens härliga gåfva för att bekämpa kriget.

Jag önskar, att jag ägde en Demosthenes' värtalighet för att bekämpa kriget.

Jag önskar, att jag ägde en Shakespeares snille för att bekämpa kriget.

Jag önskar, att jag ägde en Fidias', en Praxiteles' mäjsel för att bekämpa kriget.

Jag önskar, att jag ägde en Rafaëls pänsel för att bekämpa kriget.

Jag önskar, att jag ägde en Kræsus' rikedomar för att bekämpa kriget.

Jag önskar, att jag ägde allt annat, som kunde vara mig till gagn för att bekämpa kriget.

Jag äger intet af allt detta.

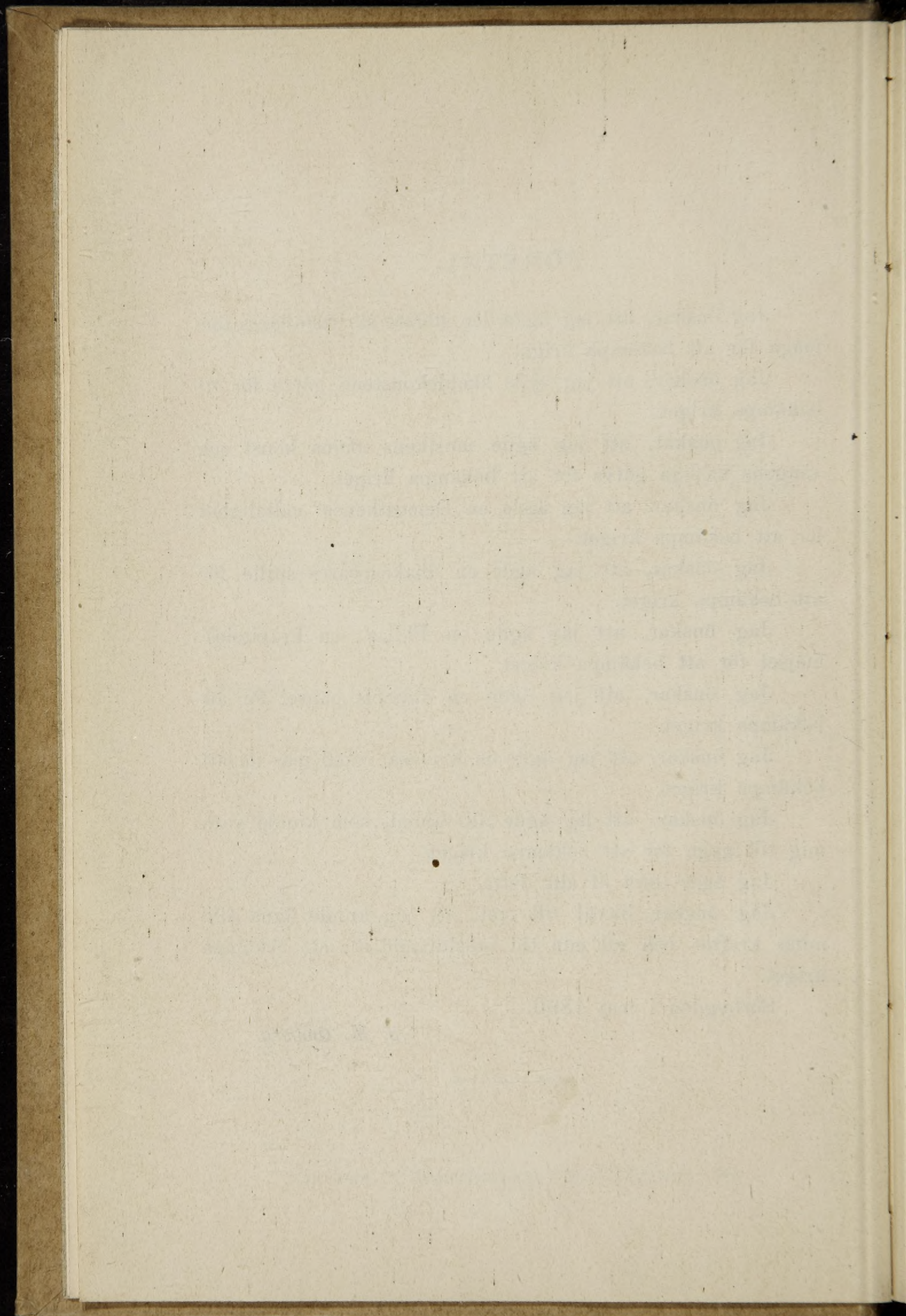
Jag önskar likväl till sist, att jag kunde ägna alla mina krafter och all min tid uteslutande för att bekämpa kriget.

Sörbygden i maj 1890.

J. M. Omberg.

Fredshymn.

*A*ra vare Gud i höjden!
Himlar, världar nederfalle,
slakten, hjärtan sjunge alle:
Ära vare Gud!

Frid, ack frid på vida jorden!
Rosta skola nötta svärden,
kärleken regera världen.
Frid, ack frid på jord!

Mänskorna en helig vilja!
Rätt och sanning, dygdens lära
skola rika skördar bära
med en vilja god!

”Frid på Jorden!”

»*Frid på jorden!*» — Genom sekler klingar
ännu dessa änglaskarans ord.

Fridens ängel dock på trötta vingar
sväfvar husvill kring på blodad jord.
Sorgens dok hans blida anlet döljer,
tårar ur hans ögon bryta fram,
då han ser, hur mänskan ännu höljer
jorden och sig själf med brott och skam.

»*Frid på jorden!*» — Mänska, det förkunnar
Ordet, som du fått till hopp och tröst!

»*Frid på jorden!*» ropa tusen munnar,
fast du lyssnar ej till deras röst.

Huru länge vill du då förakta
dessa ljufva himlaburna ord,
likt ett vilddjur dina bröder slakta
och din ära sätta uti mord?

»*Frid på jorden!*» — Mänska, kan du höra
utan rörelse de sköna ord,

utan tanke på att något göra
att förjaga från vår arma jord
krigets spöke, som ännu fördrifver
välstånd, lugn och lycka från din härd
och med brödrablod din saga skrifver
och med blindhet slår en lättledd värld!

»*Frid på jorden!*» — Broder skall ej broder
döda kallt med blodbesudlad hand.
Blod skall icke rinna såsom floder
för att släcka lidelsernas brand.
Skönt fördragsamhet skall handen räcka
till försoning och till signad frid. —
Så till sist skall fridens morgon bräcka
efter seklers natt af storm och strid.

»*Frid på jorden!*» — Sorglös och bedragen
mänskan än bland fallnes grafvar går
och, i fördomsbojor ännu slagen,
trampar fädrens blodbestänkta spår.
»*Frid på jorden!*» — Är du blott en saga
från ett lyckligt Edens svunna dar?
Nej, ty himmelen kan ej bedraga
och förneka hvad han lofvat har.

»*Frid på jorden!*» — Himlabudskap skalla!
Brinn i eldskrift uti hvarje själ!
Våldets fästen bjud med makt att falla!
Kom och främja folkens sanna väl!
Ljud för fursten, ljud för trötta slafven,
gjut i allas hjärtan mod och hopp,
ljud vid vaggan, ljud ännu vid grafven,
ljud med styrka under lifvets lopp!

»Frid på jorden!» — Frid på vida jorden!
Ljufva framtids mål för tro och hopp!
Himmel! Låt oss se i dessa orden
löfte om den dag, som skall gå opp
och utbreda sällhet öfver världen,
när ej mer en blodig slaktning står
och de rostade bort de nötta svärden,
glömda vid den siste krigarns bår!

Fred!

ljufva fred, du folkens skatt!
Jag hälsar dig med sång. Så gladt
den till din ära klingar.
Jag älskar icke strid och blod
och icke våld och öfvermod,
som död och fasor bringar.

Jag älskar varmt din ljufva ro
och önskar städs att fridfullt bo
i skydd, som du förlänar.
I dina värf jag ung och varm
vill offra kraft, ej spara arm
för allt, som mänskor tjänar.

En ljusets ängel lik du står,
och hvar du segrande framgår
du städse hjärtan vinner.
Se, hoppets ljusa morgon gryr
och hatets svarta spöke flyr
där dig man återfinner.

Uti din vård, uti ditt hägn,
som likt det milda sommarrägn
uppfriskar och förskönar,
kulturens stora, vida fält
det frodas väl och blommar snält
och odlarns flit belönar.

Och grusadt hem står upp igen
förnyadt ur förödelsen
där du fått seger vinna.
Och sköflad teg bär åter frukt
och rätt och ordning, lag och tukt
beskydda man och kvinna.

I dalen vid den klara sjön
står skörden rik och ängen grön
och fröjdar och förnöjer. —
Ur hvarje hydda då en bön
för riklig gröda, mödans lön,
till Gud sig tacksamt höjer.

O fred, till dig med fröjd och hopp
se millioner människor opp
från tjäll och höga salar,
ty du ger idogheten lön
och gör vår vandring lugn och skön
och tröstar och hugsvalar.

Och kölar ila hafven kring
och föra kosteliga ting
emellan jordens länder.
Och skilda folk och skilda land
i endräkt knyta fridens band
med varma brodershänder.

Blott du, o fred! har mänskan skänkt
hvad bäst hon äger, gjordt och tänkt
för ljus i lif och lära.
Blott genom dig hon ock kan bli
förädlad, upplyst, värkligt fri
och säll och rik på ära.

Mitt fosterland.

Världen är mitt fosterland.
Sverige är den vrå af världen,
där jag stötte ut från land
och begynte lefnadsfärden.

Sverige är mig därför kärt,
namnet svensk jag stolt vill bära.
Fastän fattigt är det värdt
dock att äga, älska, ära.

Det har fostrat store män,
som med lärdom, konst och lära
hafva skänkt och skänka än
fosterlandet glans och ära.

Den är dock ej ännu värd
att ett fosterland besitta,
som omkring sig har en värld
och en broder ej kan hitta.

Är väl fosterlandets gräns
— huru trång den än må vara —
äfven brödrakärlekens
och för den ett hinder bara?

Bryt då detta hinder ned. —
Må det ock för evigt falla,
om det mot en kärlek stred,
som vill gifva rum åt alla!

Ej begränsning kärlek har.
Färg och ras för den försvinner,
när han stark och varm och klar
ur den rätta källan rinner.

Öfver allt på jorden ser
han blott bröder, systrar, vänner.
Folk för honom fins ej mer,
endast *människor* han känner.

Världen är mitt fosterland.
Sverige är den vrå af världen,
där jag stötte ut från land
och begynte lefnadsfärden.

Svartsoppa

eller

Konsten att göra krigs- och fosterlandssånger.

(Stora och små skalder tillegnad.)

ch skalden X och Y och Z
och R och S och Q och M.
— Ja, vete Gud hvad alla heta,
ty ingen här kan tälja dem —

de gå och svettas jämmerliga,
ty de ej fått uppå sin lott
den sköna konst att kunna tiga,
som gjort så mången mänska godt.
I synnerhet när vikingsblodet
uppbrusar häftigt någon gång,
då vaknar hos dem lejonmodet
och bryter ut — i krigisk sång,
som strax från början och till slutet
består af ord, som trängas grymt
och andas stridslust oafbrutet —
af sanning finnes knapt en skymt.
Men ingen vet hvad tid och möda
de offra på sin kära sång,
och ingen vet, att brist på föda
har prässat fram den mången gång.
Så tunga, tunga komma rimmen
och söka tankar ängsligt opp,
det blir kanske en rad i timmen,
men därmed är det också stopp.
Att så för fosterlandet sjunga
och tända »helga känslors» brand,
det blir en svår, odräglig tunga,
som dödar skalden efter hand.
Att deras krafter något spara,
som skriva så i öfverdåd,
en hjälpare jag här vill vara
och gifva några goda råd,
som till en bundt jag lyckats samla
och som jag skänker hvar och en,
att ingen må gå blindt och famla

och söka rim och fraser se'n.
Och följer han de råd jag gifver,
jag svär, att utaf sin publik
han som ett snille ansedd blifver
och därtill också mäkta rik,
emedan bland fullkomligheter
hans sång skall få, den äfven är,
att den kan säljas efter — meter
förutan vidare besvär.

* * *

Nu vill man sjunga för sitt land.
Som van och skicklig kock man tar
— här förutsättes blott en hand —
likt Kajsa Varj, »om man så har»,
så mycket rödt och »härligt» blod
— hälst hjärteblod — som man kan få
och gjuter däri »fädrens mod».
Allt blandas väl och får så stå
att jäsa upp. Och har man järn
af bästa sort, så tar man det
och blandar det med bly till värn
och strör det ut i »fädrens fjät».
Man tager sedan några »trrrram»,
ett dussin »hipp», ett tjog med »hej»
och hurrarop och några »fram»
samt utropstecken, »ja» och »nej»
och blandar massan mycket väl
och slår med eldig håg däri
båd' ljus och frihet, lif och själ,
förtryck och rätt och barbari.
Med »lif och blod» man späder på

och sätter till båd' stål och arm
och låter soppan något stå
och koka — tills vår skald blir varm.
Man eldar på med oförrätt
från längese'n förflutna dar
och puttrar smått om folk och rätt
och uselt fosterlandsförsvar.
Och allt det hat som re'n är gömdt
med fädrens stoft från hedenhös,
och allt det split, som re'n är glömdt,
man rifver opp och släpper lös.
Och ett och annat smyckadt blad
ur häfderna man äfven tar
och någon hjälte ur den rad
af hjältar, som man alltid har,
och gör ett sammelsurium
däraf af prima kvalité,
man rör i hop båd' tid och rum
och dygd och last och fröjd och ve.
Om allt ej passar som sig bör,
så griper man sig hurtigt an
och själf historia sig gör,
ty då man får den riktigt grann.
Sin samtids alla fel och brott,
men endast forntids tro och dygd
man plockar fram i största mått
och slår andäktigt i sin brygd
tillsammans med hvad förr man har
och hvad som strax jag nämna vill,
ty mycket outhärligt kvar
är än, som ock hör soppan till.

Nu får man se en himmel blå,
en våg, som ystert slår mot strand,
en flicka skön med ögon blå,
en härlig aftonrodnads brand,
ett fjäll med evig snö beklädt,
en liten sjö af vanligt slag
och en och annan bördig slätt
och någon vacker sommardag:
då tar man dem och svär uppå
att skönare i något land
ej fins en luft, en bölja blå,
ett fjäll, en dal, en slätt, en strand
än i det land, som äran fått
att vara skaldens fosterland,
och som med sådan makt förmått
hans själ att sätta uti brand.
Man vispar hop emellertid
allt detta nu så godt man kan
och blandar in ett ord om strid
och blod, så ofta det går an.
Ju mera skickligt man det gör
för smakens eller nöjets skull,
dess större kock man anses för,
dess större lön i lof och gull.
Ett uns af innehåll dock må
försiktigt islås efter hand,
att soppan någon »piff» må få
och smaka af förnuft ett grand.
Men därpå bör i alla fall
man spara, ty det kostar grant
båd tid och möda, om man skall

uppsöka hvad som blott är sant
och rätt och bruka det med mått.
Det kan ock vara fara värdt,
att hvad man gör ej anses godt,
ej håller synes skönt och lärdt,
om man ej litet då och då
en näfve tomma fraser strör
med gifmild hand förnöjd därpå.
Den värkan detta genast gör
är stor, är obeskrifligt stor,
ty blott på detta enda sätt
den största delen stadigt tror
att soppan blir en njutbar rätt.
Till sist man denna reder af
med några sirligt lagda ord
om frid och ro uti ens graf
i dyr och älskad fosterjord. —
Hvad öfrigt som till soppan hör
att göra alla den i lag
till hvar och en det lämnas bör,
han välje efter sitt behag,
ty smaken är, som hvar man vet,
ej likadan hos Pål och Per
och äfven råd och lägenhet
de växla litet här och der.
Man därför variera bör
med hvarje sort på många vis,
och om man detta finligt gör,
så kan man vinna ock *ett pris*.

Det nya Xerxeståget.

Emot det fria Hellas strand
sig hvälfver högt en våg
med hot mot frihet, folk och land —
Se, det är Xerxes' tåg,
som skrider fram likt en lavin
och slår och bryter allting ned.
Till lydnad han med vredgad min
vill piska hafvet till och med.

Och odlingens och konstens härd,
som värme gett och ljus
på folkens väg, barbarena svärd
vill störta uti grus.
Men Greklands frihetsvigde son
barbaren möter segerviss,
hans styrka bryts vid Marathon,
hans stolta hopp vid Salamis.

* * *

En fiende, med samma hot,
med samma mål också:
att lägga folken till sin fot
och dem i bojer slå,
syns löpa hänsynslöst till storm
emot en ny och upplyst tid,
som klädas skall i uniform
och öfvas blott till mord och strid.

I frihetens och fredens namn
han nalkas som till värn,
men sluter folken i sin famn
med armar utaf järn.
Och folken kväfvas vid hans bröst,
arbetande i raseri,
och sjunka utan hopp och tröst
i fattigdom och slafveri.

Hvar är den man, som rädda skall
vår värld från barbari,
från »järn och blod» och återfall
i nesligt slafveri;
som folken sätta kan i glöd,
ett Salamis oss åter ge,
men hån och skam och fall och död
åt xerxiska barbarerne!

Beväpningsraseri.

Skall vår högt berömda odling
i en cirkel endast gå?
Är den nu på väg tillbaka
för att utgångspunkten nå?

Är den som en våg på hafvet,
hvilken höjs och sänkes än
och hvars topp i solen glänser,
förr'n den sjunker ned igen?

Se, det gamla Europa
trots sin lärdom, konst och vett,
synes närma sig sin forntid,
synes tänka blott på ett:

Vapen, vapen! Endast vapen!
Vapen, ack, till hvarje pris!
Järn till skydd och järn till hjärtan!
Trummor, krut och exersis!

Folken digna. Nöden växer.
Hatet hopar skuld på skuld.
De som styra ropa endast:
Mera vapen! Mera guld!

Brödet rycks ur tusen munnar,
hungern måste äfven han
ge sin gärd, när staten kräfver:
Mera vapen! Flera »man»!

Unga, gamla skola väpnas,
skola fostras till att slåss.
Våldet under nya former
trycker och förslafvar oss.

Sådan är den nya tiden.
Är den ej vår forntid lik?
Våld och framgång, stulna fanor
göra än på ära rik.

Hvad är skilna'n? Sämre vapen,
större ärlighet i strid,
mindre konst att våld bemantla
än i vår »upplysta» tid.

Vilden, sänkt i natt och mörker,
slogs till sista andedrag,
men vi hafva ljus och bildning
och vi slåss vid ljusan dag.

Det är skilna'n! Ingen annan.
Våld är våld i alla fall.
Bly är ej förmer är pilen,
när det ändå döda skall.

Hvar är gränsen, hvar är slutet
för vår stolta världsdel satt?
Sorgligt, sorgligt klingar svaret:
i en dyster afgrunds natt.

Lek och allvar.

Gossen tennsoldater har,
som han fått utaf sin far.
Liten bössa äfvenså,
som han pröfvar då och då.

Fadern känner krigets sed,
ställer upp dem led vid led.
Gossen ler och snart han kan
ställa upp dem äfven han.

Sedan tar han bössan snält,
skjuter ned dem som i fält.
Fadern sitter och ser på,
låter lilla trumman gå.

* * *

Lilla syster dockor har,
som vår gosse modigt tar,
hugger hufvudet af dem,
sliter hjärtlost lem från lem.

System kväfs af bitter gråt,
gossen skrattar blott däråt.
Att hon däråt gråta kan!
Huru duktig är ej han!

Re'n det skönjes i hans sätt,
hur han aktar andras rätt.
Är hans hjärta vekt förut,
blir det hårdt och grymt till slut.

* * *

Uti skolans snöbollskrig
får han sedan lära sig,
huru »fiender» man slår
och beröm för bragden får.

På sin bänk han därpå lär,
huru stort och skönt det är
att med vapen i sin hand
slåss för »kung och fosterland».

Att därvid sker våld och mord
därom säges ej ett ord
Och att kriget är ett brott
har han aldrig lära fått.

* * *

Du, som fostrar! Du, som lär!
Se, hvad detta innebär:
det är mer än tidsfördrif,
det är lek med mänskolif.

Våld mot simpel tennsoldat,
liten docka, lekkamrat,
gossen snart skall hafva lärt,
att *ett lif* är föga värdt.

Allvar uti leken bor
mycket mera än du tror.
Vill du barnets sanna väl,
grumla ej dess unga själ!

Vår moder jorden klagar.

Mitt yngsta barn, mitt skönsta barn,
hvad du bedröfvar mig!

Och dock det bästa som jag har,
jag slösat har på dig.

För dig jag värkar jämt och tyst,
för dig jag skönt mig klär
och dukar rikt mitt bord för dig
och lönar ditt besvär.

Det gör mig därför ondt att se,
att du, med himlen släkt,
skall gjuta dina bröders blod
och söla ned min dräkt.

Och huru ofta blef det ej
min fasansfulla lott
att darra för din vredes eld
och gömma dina brott!

Om mina andra barn också
hvarandra döda kallt,
betänk, de hafva intet fått,
men du, du äger allt!

Mitt yngsta barn, mitt skönsta barn,
mitt *bästa* också blif!
Och helga friden dina värf
och kärleken ditt lif!

Lägg bort ditt svärd och glöm ditt hat
och värdig blif ditt namn,
att jag en gång må sluta dig
förädlad i min famn!

Mordmaskinen.

(Maxims automatiska kulspruta).

Hvad frukt kan ej vår odling ge!
Hur njugg på vapen är ock ej naturen!
I mordmaskinen nu vi se
den rätta skilna'n mellan oss och djuren.

Fall ned och tillbed, krigarflock!
Ditt ideal till mordvärktyg är funnet.
Det har väl ingen själ, men dock
det allra bästa resultat är vunnet.

Fall ned och tillbed, kristna värld!
Nu har du vapen i din hand som duger,
Och säges det, att du bär svärd,
så säg din Gud, att fräckt man ljuger.

Hvem kunde tro ändå, att Krupp
sin öfverman så snart dock skulle finna!
Han knapt sin anda här gaf upp,
förr'n Maxim kom att första priset vinna.

Och Armstrong, Dreyse och Chassepot
och Remington och Gatling, Palmerantz äfven,
och Montigny och Feldt, Monceaux!
Hvad är ert lof i dag? — För glömskan bäfven!

Men tänker man på saken rätt,
bör man ju detta snille tacksamt vörda,
som gjort det nu för oss så lätt
och tidsbesparande hvarandra mörda.

Hvad fattas mer? Vår jord skall väl
befrias ifrån människolavinen.
Sak samma, om den slås i hjäl
af dödens lie eller mordmaskinen,

En grafmaskin nu återstår,
som öfver allt i jorden grafvar gräfver
och går i mordmaskinens spår
och myllar offer ned, som denna kräfver.

S'en må det bryta löst med fart
och folk på folk i slag på slag nedgöras,
att jordens strid må tystna snart
och ingen klagolåt här mera höras.

Och mordmaskinen står till slut
en grafvård lik, och därpå ristas orden:
»Här hvilar mänskligheten ut.
Fullbordad är dess dröm om *frid på jorden.*»

Tala!

 mänska, om du hjärta äger
och älskar sanning, rätt och frid,
och om ditt ord än ringa väger,
så låt det ljuda för din tid!

Han fången är i lögnens lära,
i våldets tjänst han ännu står.
Och krigets falska glans och ära
ännu med blindhet världen slår.

Det rasar — blodets källor sina
hos härjade och slagna led.
Det stannar — folkens krafter tvina
dock bort i tungt beväpnad fred.

Mot detta vilddjur drag i härnad
med ordets vapen, ej men svärd!
Om ock dig undergång är ärnad,
din sak är väl det offret värd.

Låt fruktan ej ditt mod förstöra,
ej våldets skaror skrämma dig,
men ropa högt i tidens öra:
O, bort med dina grymma krig!

Ditt fria ord skall manligt bära
till jordens vilseledda folk
förbrödringens och fredens lära
och bli dess oförskräckta tolk.

Satirens udd och löjets lekar
du undgår ej, men var en man,
som för sin uppgift icke tvekar
att offra hvad han bör och kan!

Låt dårskap fritt till doms sig sätta
och fräckt fördömma hvad du gjort!
Det är din tröst att för det rätta
du troget värkat hvad du bort.

Se'n dårars höga rop förklingat
och ingen aktar mer därpå,
ditt namn skall, signadt och bevingadt,
till sena eftervärlden gå.

Till vapen!

Till vapen! kallar jag. Till vapen unga, gamla!
Förspillen längre ej en oersättlig tid!
Och allt ditt mod, din kraft, du unge villigt samla,
din vishet gamle, ställ till dennes tjänst bredvid!
Och gån i samma led med eldad håg till striden
för samma höga mål, ty än ibland oss går

en bitter fiende till sanningen och friden,
till lag och rätt och dygd, som leda våra spår!
Hvad heligt är, vår tro, ja allt den öppet hånar
och kläder sig i prakt och sken af sanning lånar.

Och *kriget* är hans namn — ett namn, som fruktan väcker
och leder tanken hän på fasor, sorg och nöd.
I strömmar utaf blod milljoner lif det släcker,
men tänder ständigt upp hos folken hatets glöd,
som underhålles se'n likt helig eld på altar,
och kriget i dess lif får stöd i folkens bröst.
Dess rätt är öppet våld och fräckt det omgestaltar
vår värld, som tror sig stark, men saknar mod och röst.
att tala manligt ut den dom, som det förkastar.
men städse dag från dag med blodsskuld sig belastar.

Från dunkla tidehvarf, dit snillet icke tränger
och hvilkas mörka natt det ej upplysa fått,
med blodbesudlad hand det sina vapen svänger,
tillbakakastar djärft, hvart namn af skuld och brott.
Ty häfdens morgonsol dess nakna dåd ju klädde
i dräkt af ljus och prakt och falsk förförisk glans,
och när och hvar och hur det sedan trotsigt trädde
i världen fram, dess lön blef ärans friska krans.
Det krossade och slog och kväfde ljusets äring,
men fördom gaf det helgd och vanvett gaf det näring.

Och under seklers lopp det sköna land förödde
och folk och furstar blindt i hårda bojor slog.
Det folkslag blandade och andra vida strödde
som lätta agnar kring och frihet gaf och tog.
Och än i denna dag det sin natur ju följer,
men oantastadt kvar i kristenheten står,
som trots sin helga min på djupet ondskan döljer
och än till bön och mord med samma andakt går.
Den fridens religion med heligt nit prädikar
och sjunger krigets lof och mördar kristna likar.

Kanonen än med dof och åsklik stämma ryter
och andas eld och rök, — och härar mäjjas ner.
Men den, som lågan tändt, utaf sin illbragd skryter,
och den, som det befalt, däri en ära ser.
Kring bärg och dal och strand hans dofva åska rullar
och bär sitt vittnesbörd om mord från trakt till trakt,
där vilda jämmerrop från lundar, fält och kullar
till himlen stiga upp från dem han nederlagt.
Igenom tid och rum sig krigets åskor tränga
och fasa, nöd och ve med dem sig städse många.

Ur jordens mörka famn, från hafvens djup de ropa
de våldets legda män, som fallit i sitt blod
vid fältkanonens dån och vapnens brak till hopa,
när sprängd blef hvarje dam för lidelsernas flod.
Du väl kan höra dem, hur deras klagan blandas

med vågors svall vid strand, med vindars dystra sus. —
O, när skall väl den dag, den sköna dag då randas,
som öfver jordens folk skall gjuta himlens ljus,
då deras sak blir hörd och ändtligt rätt beaktad,
men ej med iskallt hån och liknöjdhet betraktad!

Och nu som förr du ser, o människa! i spåren,
där krigets vilda jakt kring sköna bygder gått,
förstörelse och död. Och som ett lik på båren
naturen till och med har dödens uppsyn fått.
Hvad snille härligt tänkt och konstfullt bragt i dagen,
hvad idogheten bygt barbarer störtat kull.
Och hemmet, som där stod så trygt i skydd af lagen,
det är ej mera kvar, det är blott svartbränd mull.
Se, härjarn gått där fram, och allt blef dödt och grusadt,
se'n krigets vilda våg utöfver näjden brusat!

När än du hör en bror i stridens vilda vimmel,
som vrider sig i kval och, vild af sina sår,
sig själf ej mäktig mer, förbannar jord och himmel
och äger icke ens den trösten af en tår,
men af den afgrundseld, som i hans ådror brinner,
förtäres mer och mer och ingen lisa får;
när våldsamt suck på suck ur hjärtats gömma hinner
och tyst med bön om hjälp till mänskovännen går:
då talar han med kraft till dig, att du omsider
må följa pliktens bud och bistå den som lider.

När än du ser en flock, lik svunnen tids barbarer,
på »ärans ljusa ban» i stilla fredlig bygd
med djäfvulskt vilda skrån och jublande fanfarer
till mänsklighetens skam, till sorg och evig blygd
som vildar tända grymt de lugna, trefna iden
och visa skadeglådtt uppå ruiners grus,
då kallar sådan bragd ock dig, ock dig i striden,
du måste offra dig för sanning, rätt och ljus.
Förgör det afgrundsborn, som *krig* vi pläga kalla,
och blotta all den skam det drager öfver alla!

När än du åter hör från krigets valplats sändas
förtviflans hämska rop, som nå till himlen opp;
när barnen dö af skräck och svaga kvinnor skändas
och strömmar utaf blod ses stelna i sitt lopp;
när tårar sina ut af sorg och nöd och fasa,
de heligaste känslor hånas högt och fräckt
af vilddjurslika män, som under jubel rasa
och hvilkas mänsklighet i mänskoblod är släckt;
när ingen hör en bön om nåd och om förskoning,
och barnet när den eld, som störtar faderns boning:

O, hvarest är då du, som städs ett villigt öra
barmhärtigt böjde ned, där någon kvidan ljud,
som kunde allt, blott ej den svages nödrop höra
med liknöjdhet, men hjälp åt nöden genast bjöd?
O, hvarest är du då? Jag ser dig ej. . . . Kanhända

du bländad står och brydd inför en sådan syn
och nöjer dig blott med att fromma suckar sända
i stilla tysthet upp till Herren ofvan skyn,
då nu på »ärans fält» det är som sorgen, nöden
ditt bistånd kalla på i åsyn utaf döden.

Och hvarest är då du, som Fridens furste tjänar
och brödrakarlek lär och visar himlens väg?
Ja, hvar är du? Ack, kom och, huru du förenar
din tystnad med din plikt, all världen en gång säg!
Ack, äfven du, som först utaf oss alla borde
beaktat fridens bud, har helgat krigets dåd,
när hänsynslöst du ett med världens store gjorde
och krig i himlens tjänst du tog och gaf det nåd.
Hur ofta — gräsligt nog! — du vigda händer lade
välsignande på dem, som bål förtjänat hade!

När hördes varnande din stämma mäktigt ljuda,
då jordens krönte män sig rustade till strid?
När folkens varma blod begynte vildt att sjuda,
när trädde du väl fram och manade till frid?
När hatets lågor tändts och hotat gripa alla
och lidelsernas storm bland folken börjat gå
och ung och gammal blindt till vapenbragder kalla —
att släcka denna brand, hvad gjorde du väl då?
Förblindad, feg och stum du andra makligt följde
och krigets svarta dåd som andra purpurhöljde.

Förneka, om du kan, men du har världen visat,
hur krigets stora brott kan vinna Guds behag!
Du själf, just du, träd fram och himlens herre prisat
för mord och våld och brott mot Guds och mänskors lag.
När stolt och segerkrönt en »hjälte» återvände
med blod på svärd och hand ifrån en slutad strid,
du slafviskt krypande och mjuk för honom sände
tacksägelse och lof till »härars Gud» därvid.
Du segern såg, men ej, hur gränslöst dyrt den köptes,
du segrarn gaf ditt lof, fastän i blod han döptes.

Med korset i din hand man ofta sett dig vandra
i skaran främst bland dem, som göto bröders blod.
Och var du själf ej med, du sände likväl andra,
som köpte nåd af dig för lif och hjältemod.
Träd ändtligt, ändtligt fram, låt himlens viggas ljunga
mot kriget och dess dåd och våldet lys i bann!
Det är din gifna plikt, ty du är himlens tunga,
och hvad du brutit re'n ännu försonas kan.
Om ock du brottslig är i dubbel måtto vorden,
stig fram och folken lär ditt glömda: »*Frid på jorden!*»

Och hvar är du och du, i purpur eller trasor?
Och hvar är du, som högt din kunskaps fackla bär?
Du vet och tolkar allt, men icke krigets fasor,
du talar väl om allt, men lam din tunga är,
då fredens sak ett ord af dig en gång behöfver

och trampad lag och rätt hos dig vill finna stöd. —
Hvad vilseför dig så, hvad är som så dig söfver
och gör dig blind och döf för likars sorg och nöd?
I vetenskapens ljus har hjärtat då förbrunnit,
din kunskap vidgats blott, men kärleken försvunnit?

Hvi står du än så kall och folkens väntan sviker
och kanske med förakt, förnämt och liknöjdt ler
åt deras kraf på frid och så ur ledet viker
och hånar kanske den, som här om hjälp dig ber.
Till vapen! kallar jag. Du måste ändtligt följa,
du tegat länge nog och folkens sak förrådt.
Du skall ej häller mer afsiktligt kunna dölja
med fagra ord och konst, att kriget är ett brott.
De döda ben du klädt med lockande behagen
de skola klädas af och komma fram i dagen.

Ja, glorian, som städs har kriget skönt omstrålat,
förblekna skall till sist uti ett högre ljus,
fast du, o skald! också med lögn till färg har målat
så ära, strid och mod som död och segerrus.
Ur språkets blomstergård du fritt och skickligt plockat
hvad skönast fins däri och se'n med gifmild hand
på kriget strött din skatt och lättköpt dyrkan lockat
ifrån en tanklös hop, som stått i vanans band.
Med stora, fagra ord du bindel hjärtlöst knutit
för folkens ögon städs'. — Hvem täljer, hvad du brutit!

Och därför, mänska, än du dåras och du bländas!
Mot krigets jättemakt du ser din ringhet blott.
Du dyrkar krigets gud, ditt sinne kan ej tändas
af helig vrede upp mot jordens största brott.
»Ack, hvad betyder jag, att djärft jag skulle våga
att häfva upp min röst, ty hvad kan jag förmå?»
Så hör jag städse dig och tusen andra fråga,
och liknöjdheten strax ger tusen svar därpå.
Hur stor och vis och stark du annars tror dig vara,
mot krigets onda blott du ser din vanmakt bara.

Du kristen kallar dig och kanske stolt förkunnar,
att du är barn utaf ett upplyst tidehvarf;
du beder kanske varmt och godt din broder unnar
och varnar städse här för tvist »om rang och arf»;
du blott det rätta vill och kanske ömsint delar
i tysthet rikligt ut af häfvorna du fått;
och sorgen får din tår — ja, kanske du ej felar
i någon sak: hvad blygd! — För krigets onda blott
har ögat ej en tår och ej ditt ömma hjärta
en enda sträng, som rörs utaf dess ve och smärta.

Har stundens yra fröjd upptagit så ditt sinne;
har livets hårda strid ditt hjärta gjort så kallt;
har egoismen fått sitt högkvarter därinne
och så förgiftat dig och genomsyrat allt:
att intet syns dig godt, som ensamt dig ej tjänar,

och intet ondt nog stort för att du röras skall? —
Då, odjur, gå! Gå bort — du endast förorenar
det stoft du trampar här — och i en afgrund fall!
För dina likars nöd du ingen ömkan hyser
och tolererar brott, för hvilka satan ryser.

O, kan då ingenting ditt arma hjärta röra
och mana dig att gå mot fienden, som än
vill först och främst dig själf och annat allt förstöra
och fråssa af ditt blod och fångsla fria män.
O säg, hvad fattas dig? Kan du ej värde sätta
på hvad din sanna frid, din fröjd och lycka är?
Har du förlorat så all känsla för det rätta,
att denna sak för dig ej något innebär?
Mot våld och list och brott du än kan vapen bära,
träd därför manligt fram och rädda släktets ära!

Hvad mer! Har människan, Guds afbild, intet värde?
Är hennes ursprung dikt och friden en chimère?
Har man förgätit då, hvad Kristi ande lärde
om hennes plikt och mål, hvad hennes uppgift är?
Despoters ärfda lust att lysa och förtrycka
är den det bud hon blindt skall följa först och dö
att dem med purpur, guld och lager ödmjukt smycka
och tacksamt lyfta dem ur glömskans dystra sjö?
Att saklöst offras upp för herskarnycker bara,
är detta mänskans lott och målet för dess vara?

O, gå då, mänsklighet, och kasta dig i striden
och fråssa utaf blod vid dina brodermord!
Och skona intet lif och gå med fröjd ur tiden,
att den må mätas blott utaf en likfyld jord,
att ingen, ingen må din skam och nesa tälja
och ingen se, hur låg och usel dock du var,
som sanning, rätt och dygd så tanklöst kunde sälja
och yfdes kanske mäst, när du var mäst barbar
på dina stores bud, som trots ditt mänskovärde
du lydde blindt och stumt och deras lustar närde!

Hur länge vill du väl af krigets vanvett dåras
och tjusas af dess glans, som föds af skuld och brott?
Är du så vilseledd, att du ej mer kan såras
af stora, hämska brott, men för de mindre blott
andäktigt himlar dig? — Är du så trött att lindra
en ringa nöd kring dig, och är din kraft så spild,
ditt tålmod så tömdt, att det kan dig förhindra
ifrån att äfven se en här förstora bild
af kval och sorg och nöd, af krigets rök omsluten,
af fördom förbisedd, af kärleken förskjuten?

Hur länge vill du väl med jubel stoder resa
åt dem, som jordens fält ha färgat med ditt blod,
som fråssat af ditt guld och hopat skam och nesa
på folk och land alltjämt i gudlöst öfvermod?
Har ryktets starka örn på vingarna ej burit

och i sitt sköte närt odödligare namn
än deras, som med svärd på dödens åkrar skurit
sin skörd och köpt för lik ett rum i ryktets famn?
O, har ej den ändå ett högre, större värde,
som ljus och frihet spred och mänskokärlek lärde?

Nej, längre »järn och blod» din lösen ej får vara,
ej bajonettens glans din fröjd vid trummors ljud!
För högre värf än krig det höfves dig att spara
de gåfvor, som du fått utaf en allvis Gud.
Ditt mål är stakadt ut, din plikt får ej försummas
i fredens lugna värf din lycka blomma skall,
när slaktningarnas då en gång, en gång förstummas
och våldet fått sin dom, som bringat det på fall.
Vid hatets hård ej mer dig anstår maka bränder
och slakta bröder ned med blodbestänkta händer.

Förjaga från dig då det gissel, som dig slagit
och kräft ditt hjärteblod i slaktningarnas natt,
som dig på lugn och frid och lycka grymt bedragit
och högst medborgarns mål bland dödens skördar satt!
Du dig förnedrat nog! Ej mera vildsint rasa
förblindad, grym och hård mot eget kött och blod!
Du redan dig har rest af nöd och brott och fasa,
af blod och mord och våld en evig minnesstod.
Din väg från släktets hem, dess ljusa morgontimma
betecknas intill nu utaf en blodig strimma.

Vår jord, vår arma jord är redan mättad vorden
af bröders gjutna blod i stridens vilda larm.
Gör slut på sagan nu om fasorna och morden
och visa att du har, o mänska, i din barm
ett hjärta, godt ändå, och kan med frimod kämpa
för sanning, rätt och ljus! Ett nesligt barbari
förjaga ändtligt hän och krigets lågor dämpa,
att fred och broderskap din sälla lott må bli!
Vak upp och gör din plikt och afgrundsfostret krossa
och millioner lif ur blodets tjänst förlossa!

Ur liknöjdhetens sömn, ur lätjans ljufva dvala
stå upp, o mänsklighet, och se ditt plågoris!
Naturens, himmelens, förnuftets stämmor tala
till dig med väldig kraft: O hör, blif god och vis!
Bryt ned hvar fördom käckt, som än i väg sig ställer,
och krossa vanans makt och våldets tyranni!
Betänk, att det din frid, din egen sällhet galler,
din ära och din rätt att vara manligt fri!
O, den förtrollning bryt, som än dig håller fången,
att din förnedrings tid må vara snart förgången!

Fredsvännen.

An i norr och än i söder
flammar krigets vilda brand,
och den ene brodern blöder
för den andres grymma hand.
Död och fasa kriget sprider,
öfver allt dess gissel slår
folken under skilda tider
efter knappast läkta sår.

Djupt det kränker släktets heder,
kräfver tårar, blod och gull.
Löften, säkerhet och eder
sakna helgd för krigets skull.
Våldet är dess sanna styrka,
fasa är dess andedräkt,
och dess storhet folken dyrka
är med granna bubblan släkt.

Upp ur längese'n förflutna
sagofyllda tidehvarf
dyker detta glansomgjutna,
olycksdigra afgrundsarf,
som har utsått kval och smärta
och förnedrat folk och land
allt se'n Abels fromma hjärta
blödde för sin broders hand.

Folk, som trampen fallnes grafvar
och som dyrken fridens Gud,
gån ej mer som krigets slafvar,
följen mänskovännens bud,
som vill bindeln ändtligt rycka
från en än förblindad värld
och till folkens sanna lycka
smida plog af dolk och svärd!

Han vill folken skola slita
tvister på ett fredligt sätt,
men ej vädja eller lita
blott till svärd och bajonett.
Han vill sanning och vill tvätta
krigets skamfläck från vår jord
och uti dess ställe sätta
evig fred och manligt ord.

Högt bland jordens millioner
ljude städse då hans ord,
ned till folk och upp till troner
ifrån söder intill nord,
ifrån öster intill väster,
att till sist i Herrens namn
krigets blods- och afgrundsfäster
sjunka må i glömskans famn!

Mången storm skall än dock skaka
världen innan den får frid.
Krigets åskor skola braka

sekler än och slå därvid
mänskor, bröder, millioner
uti slaktningarnas natt
splittra folk och störta troner,
kräfvande i blod sin skatt.

Är hans sträfvan då förgäfves,
och förspild en dyrbar tid?
Männ' hans ädla sådd förkväfves
under folkens kamp och strid?
Nej, o nej! — Men dock kan hända,
innan skörden bärgas får,
sekler skola ännu vända
sina timglas vid hans bår.

Soldaten.

Ett verktyg blott i andras hand,
som når sitt mål, när blod det gjuter,
han har sin frihet lagd i band,
hans lif en öken innesluter.
Hur tungt hans kall, hur svår hans lott,
att döda och att dödas blott!

Han är den arm i kriget slår,
han är den legda hand, som mördar,
han är den fot kring fälten går
och trampar deras gyllne skördar.
Hur tungt o. s. v.

Han är en slaf, en usel slaf,
som blindt en slaf till förman följer,
till dess han läggs i blodig graf,
som ömkansfullt hans nesa döljer.
Hur tungt o. s. v.

Hans lefnads tomhet fylles opp
af ärans lockelser, som stegra
hans mod kanhända och hans hopp,
men värklig lycka honom vägra.
Hur tungt o. s. v.

I vapenkonst han öfvas opp
— en konst, som ingens väl bereder —
men flammar krigets fackla opp,
då kommer dock hans konst till heder.
Hur tungt o. s. v.

Och när kanonens dofva röst
kring fält och bärg och dal hörs skalla,
då står han med sitt breda bröst
emot dess gap, beredd att falla.
Hur tungt o. s. v.

Men spørjer du, hvarför han står
på ärans fält att lifvet våga,
kanhända då till svar du får:
»Det vet jag ej och får ej fråga!»
Hur tungt o. s. v.

Hans ovän är ej hans, han får
ändå mot honom blodigt strida:
för andras sak till strid han går,
för andras dårskap skall han lida.
Hur tungt o. s. v.

På blodigt fält han måste dö
och lägga ned sin nötta glafven,
men ingen skall där blommor strö
och tåras, saknande på grafven.
Hur tungt o. s. v.

Han där ej äger vård och namn,
hans lif skall slockna likt en gnista,
som spårlöst dör i nattens famn,
och ingen skall hans runa rista.
Hur tungt o. s. v.

Hans öga sluter ingen vän
och fädrens bygd hans offer glömmmer,
fastän sitt blod han ger för den
och smärtans kalk till botten tömmer.
Hur tungt hans kall, hur svår hans lott,
att döda och att dödas blott!

Också en skördemaskin.

Af V. V.* prisas högt soldatens lott
som öfverdådigt fin.

Han blir ett mönster, när han »bildning» fått
som värneplikts-maskin.

Först får han lära riktigt stå och gå
och allt slags disciplin,
ty utan det kan han ej människor slå
och bli en god maskin.

Han böja, sträcka, vrida skall sin kropp,
men hvarför vete hin —
Och går det icke lätt, han — »smörjes opp»
liksom en ann maskin.

Men varsnar man, att »hederskänsla» fins
uti hans blick och min,
då »skrapas» han, så att han sedan mins,
att han är blott maskin.

På lägret eller i en stor kasern
skall nog präntas in
den tron, att ingen kan bli landets »värn»
som ej är full maskin.

---

*) »Värnepliktens Vänner.»

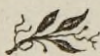

Om än som dummerjöns han kommer dit,
den simple »bondkanin,»
tack vare herrar korpralers nit
han blir snart god maskin.

Förr än han i praktik skall slå ihjäl,
bör öfvas teorin,
att han förstår att mäja fälten väl
liksom »Buckey's» maskin.

Men fredlig plog han ej om händer tar
och icke industrin,
ty sådant är för simpelt för en karl,
som blifvit krigsmaskin.

När sist på »ärans fält» han dignar ner
i blod vid kulors hvin,
han dör ej, nej, han *går blott icke mer:*
han var ju blott maskin.

Väckt.

»**T**ill strid för din kung och ditt fädernesland
gå, friborne yngling, med vapen i hand!»
Till seger, till ära och död
den eldiga maningen ljöd.

Och krigare samlades tropp intill tropp
och samhället bygde på dessa sitt hopp.
Att värna dess frihet och frid
man sände dess söner i strid.

Bland krigarnes skaror man snarligen fann
en lofvande yngling, till själen en man,
som fäste hvart öga på sig
som danad för faror och krig.

Ett namn, ett förnämt, som i häfderna var
berömdt genom hugstore fäder, han bar.
En ädling till börd och till själ,
han vårdade arvet ock väl.

Från hem och från lustläger, vänner och smek,
från gillen och baler, från fröjder och lek
han längtade draga till strid
och gladdes i hjärtat därvid.

Han brann af begär att få kämpa och dö
för kung och för land och sin älskade mö.
Med hopp och förtröstan han log,
när bort uti kriget han drog.

Han älskade detta med lif och med lust
och fröjdades mäst, när han fick sig en dust
med fiendens skaror i hast —
Då gafs hvarken ro eller rast.

Där striden var hetast och faran var störst,
den modige syntes bland modige först
och stridde och lifvade opp
och väckte beundran och hopp.

Hvad ära, hvad lycka, som föll på hans lott!
I hären han nämdes »den tappre» nu blott.
Och ryktet hans ära kringbar
och täljde, hur tapper han var.

Hans dröm var fullbordad, han stod vid det mål,
han satt sig och vunnit med mod och med stål.
Af lifvet begärde han blott
hvad redan han önskat och fått.

Nu stod han i striden så modigt och gladt
och skiftade hugg uti slaktnings natt.
Men bäst som han stod där och stred
han segnade klagande ned.

Omgifven af döde bland blodstänkta snår,
han låg nu och blödde ur gapande sår.
Det brände och glödde och sved,
men ingen det såg, hur han led.

Han späjade dock, huru slaktningen gick,
och följde dess växling med döende blick.
Han såg, huru man efter man
sin död uti slaktningen fann.

Då grep han sitt vapen, fast mattad och svag,
och slungade bort det med fordomdags tag.

Och högt ibland fasor och mord
han tankarne klädde i ord:

»Hvad dåre, som trodde, att lyckan bestod
i konsten att utgjuta människors blod,
att slagfältets ära var sann,
och lycklig blott den, som den vann.

Jag vandrat min bana med bindel förut,
men nu har jag vaknat och villan är slut.
Bedragen, bedragen jag gått
och lärt mig utöfva ett brott.

Med lögn uppå lögn har man dårat min själ
och gjort mig till lögnens och villornas träl.
Och därför jag gjort som jag gjort:
en mördare blifvit i stort.

Jag följde de andra, jag följde min håg
och endast den skimrande ytan jag såg,
och nu, när min räkning jag gör,
en mördare därför jag dör.

Ett gyckel var allt, som man lärde och bjöd
om kärlek till likar, om bistånd i nöd.

Försoning var endast en dikt
och hata var människans plikt.

Blott hatet var sanning och hämden var rätt,
det lärde samhället på olika sätt.

Och folket föraktligt man gaf
i stället för föda blott draf.

I stället för älska — att hata hvarann'
man lärde dem flitigt och friden -- försvann.

I stället för lycka och frid
man skänkte dem vapen och strid.

Åt röfvarebragder och mördaredåd
man skänkte beundran och ära, och nåd.

Att lösa despoters problem
man satte ock mord i system.

Förbannelse, nesa och afgrund och skam
åt lögnen och alla, som burit den fram
och klädt den på tusende sätt
med ära och gjort den till rätt!

Förbannelse! . . . Hör hvad jag säger, o Gud!
Förbannelse ock öfver den, på hvars bud
jag skildes från älskande mö
och kom för att döda och dö!

Förbannadt du stolta, ungdomliga mod,
som sökte den ära, som närdes af blod,
som vinkade, brände och log
och hägrade skönt och — bedrog!»

Uppeldad af stridens berusande larm
med ansträngda krafter han höjde sin arm
och, svärjande, kring sig han slog
och sänkte sitt hufvud och dog.

Starke Per.

Han föddes långt
från världens larm,
hans hem var trångt,
men hågen varm.

Han växte opp,
blef stark och stor
till fröjd och hopp
för far och mor.

Fast mild och vek
ett stöd han var,
som icke svek
i tunga dar.

Med stilla skick
och lugnt och gladt
han kom och gick
och stod och satt.

Man aldrig sport,
att Starke Per
ens hade gjort
en mask för när.

De unges flock
i bygden där
höll honom ock
beständigt kär.

Hans varma nit
för gård och hem
hans vackra flit
förtjuste dem.

Mång solvarm blick
från ögon blå
i bygden fick
han ofta då.

Men landets fred
tog plötsligt slut.
Han måste med
i kriget ut.

Från hemmets härd
man honom tog.
Han fick ett svärd
för spett och plog.

Det blef affär
och striden brann . . .
Men nu var Per
en annan man.

Hans inre, bragt
i uppror, sjöd.
En okänd makt
blott framåt bjöd.

Han måste gå,
ej mera fri.
Han stred också
i raseri.

Han högg och sköt
och stack och slog
och ref och bröt
och slet och drog.

Och höljd af dam
och smuts och blod
han trängde fram
med stegradt mod.

Af människan
fans intet kvar.
Den blick, som brann,
en djäfvuls var.

Det var ett djur,
som vildt och grymt
utur sin bur
hit hade rymt.

Med vilddjursmod
och girig blick
det njöt af blod
det skåda fick.

Men bäst han njöt
sitt rus och brann,
hans hjärtblod flöt. —
Sin död han fann.

Dock när han föll
och ögat brast,
han ännu höll
en »ovän» fast. . . .

Vapenbragder.

Sorgliga syn!
Högt öfver byn
rökmoln och flammor mot himmelens blå

hvirfla med fart.
Byn ligger snart
jämnad med marken och öde och grå.

Gungande skörd
ligger förstörd,
trampad till marken af stormande led.
Forsande flod,
färgad af blod,
sargade kroppar till hafvet för ned.

Natten slår ut
vingen till slut,
sedan de härjande skarorna gått.
Flammande ljus
faller på grus,
visar med fasa hvar hemmet har stått.

Hunger och nöd
bedja om bröd —
Intet i visthus och intet till slakt!
Dystert och kallt
stirrar nu allt.
Tungt hvilat sorg öfver rykande trakt.

Lekande små,
gamle och grå
hafva de fallit för blixtrande svärd? —

Vid deras hem
finner du dem
sittande stumma vid nedbrunnen härd. . . .

Vid ruinen.

Iaska ligger gården nu,
som stod vid skogens bryn.
Kom, följ mig dit, min vän, och du
skall se en gräslig syn.

Ett naket barn, af blod betäckt,
i modersfammen bärs,
men lifvets låga är nu släckt;
dess mor af sorg förtärs.

Och vild är blicken, munnen stum
och tårekällan tömd.
Bland sot och grus på detta rum
är maken också gömd.

För barn och maka, hem och dygd
sitt lif han modigt gaf.
Nu fins ej hem, ej stöd, ej skygd
för dem han så höll af.

I Herrens namn, hvad har då händt?
Och hvem har vållat allt?
Ja, hvem har plundrat här och bränt
och mördat grymt och kallt?

Och hvad ha dessa arma gjort,
som måste lida så?
Ett stilla lif dock sluta bort
på annat sätt ändå.

När hären på sitt segertåg
i landet trängde fram,
det bröt härin också en våg
med hög och vredgad kam.

Behöfver jag väl säga mer? —
Kanhända detta ock:
i trots af allt hvad här du ser,
de voro *kristne* dock.

Seger.

Först när solen sakta sänkte
sig i väster och bestänkte
skyarne med glans,
brötos stridens vilda vågor,
sloknade kanonens lågor,
erhölls segerns krans.

Därför hör från tusen ställen
segerjublet uti kvällen
efter dagens strid!
De som undgått stridens faror
samlas nu i täta skaror
uti kvällens frid.

Skämt och glam i lägret råder,
ty soldaterna i nåder
fått en frihetsstund.
Och vid lägereldars lågor
glömmas faror, glömmas plågor,
gör pokaln sin rund.

Maka, hem och barndomsminnen
träda fram för krigarsinnen
uti ny gestalt.
Hela lägret jubel andas
och i detta jubel blandas
fosterland och allt.

Uti högkvarteret samma
lågor skönt och härligt flamma
under kvällens lopp.
Omkring kungen allt sig vänder
och för honom mäst man tänder
sina rökvärk opp:

Evigt skall hans minne vara,
häfden skall för honom spara
sina skönsta blad.

Folket skall hans storhet prisa,
eftervärld hans stoder visa,
tacksam, stolt och glad.

Präktigt i den höga salen
klinga glasen, ljuda talen —
Ära, mod och död,
frihet, lif och blod och seger,
allt en värdig tolk där äger,
tolk af kraft och glöd.

Fästens timmar snart dock ila —
Alla söka önskad hvila
efter segerrus.
Blott där lägereldar glimma
hörs ännu i nattens timma
doft ett sakta brus.

Men uppå sitt mjuka läger
»hjälten» ingen fristad äger
ifrån sorg och kval.
Emot hämska tvifvel, ånger
skydda mer ej segersånger,
icke sköna tal.

Med förtviflan han sig kastar
af och an, till dess han hastar
skyndsamt därifrån.

Och med snabba steg han ilar
till den boning, där han hvilar
drömmande hans son.

»Son, stå upp! Din sömn försaka,
kom med mig och låt oss vaka
denna natten ut!

Sömnen flyr mig, kvalen stanna,
röster, som mig blott förbanna,
hör jag hvar minut.

Följ mig dit, där dagens strider
stodo nyss och se omsider
hvad du förr ej sett:
hvilka skördar döden skurit,
hvilka frukter striden burit,
hvad den kring sig bredt!»

Öfver slaktningsfältet vandra
båda, stödjande hvarandra
på den hämska rund.
Mellan sårade och döda
fram de komma blott med möda
i den sena stund.

Nattens måne allt belyste —
Kungasonen såg och ryste:
det var endast blod;
det var jämmer och elände
hvert han sina ögon vände
och hvarhålst han stod.

Det var endast spilor, trasor,
det var endast död och fador,
och af blod och krut
spred sig vidrig lukt kring näjden,
där den vilda, skarpa fäjden
hade kämpats ut.

Blek den gamle framåt skrider
lik en vålnad, tills omsider
han en kulle når.
Där han stannar, trött och mattad,
och, af sorg och vemod fattad,
fäller tår på tår.

Med förtviflan i sitt hjärta
talar han blott ord af smärta,
sorg och trots och hån.
Stormar i hans inre rasa —
Men med undran och med fasa
lyssnar stum hans son.

»Hör du jämmern, ser du nöden,
hur han triumferar, döden,
hånande och kallt!
Ser du, hur den sköna jorden
är med blod besudlad vorden,
hur förvridet allt?

Vämjas må ditt unga sinne,
men jag ber dig, fäst i minne
taflan du ser här,
ty af mig den nyss är målad
och du hört, hur glansomstrålad
därför ock jag är.

Du har hört, fast knapt du hunnit
hit anlända, hvad jag vunnit:
ära, ryktbarhet.
Man på häfdens blad skall skrifva
denna seger och mig gifva
stolt odödlighet.

Ramen är sålunda färdig,
men är taflan honom värdig?
Nej! med fasa hör!
Därför mätt af segersånger
blir jag rof för kval och ånger,
tills en gång jag dör.

Jag har köpt mig namn och rykte
för hvad värdelöst jag tyckte:
dessas lif och blod.

Jag har ryckt från hemmen stöden,
jag har offrat dem åt döden
för en minnesstod.

Jag har plundrat tusen hjärtan
på det käraste — men smärtan
har jag lämnat kvar.

För mitt eget allt jag glömde
och till döden alla dömde —
O, hur grym jag var!

Ack, om rätt jag älskat hade
landets barn, som en gång lade
makten i min hand,
skulle då jag så ha handlat
och till sorgeluset förvandlat
tvänne fosterland!

Om jag för det rätta brunnit
skulle dessa då väl funnit
här en ryslig död?
Skulle nattens tystnad störas
af de nödrop, som nu höras
här bland sorg och nöd?

Knappast en af dem här stridit
vet för hvilken sak de lidit
om han blifver spord.
Allt hvad dyrt och kärt de hade
var i fara, djärft jag sade
dem med sköna ord.

Och jag köpte tusen tungor,
och jag köpte starka lungor,
hvilka skreko ut:
— »Folk, som ärfde stora minnen,
kraft och mod och fria sinnen,
kring din kung dig slut!

»Se, din ära fläckad blifvit!
Man till pris åt hånet gifvit
har ditt hjältenamn!
Smädarn skall dock snart erfara,
att du än ditt rum försvara
kan i ryktets famn.

»Att en oväns blod får svalkas,
när han dina gränser nalkas,
kan du visa än.
Gud skall seger dig beskära,
ty för sanning, rätt de bära
vapen dina män.» —

Lögner allt! Men folket rördes
djupt af orden och hänfördes
och till svärdet tog.

Offer bar det utaf böner,
utaf guld och raska söner,
dem jag grymt bedrog.

O, hur gräsligt! Här jag svär dig,
att min sak var icke värdig
dessas sköna mod,
ej den kraft, som här blef pröfvad
och en fosterbygd beröfvad,
ej en droppe blod!

Och de tusen, tusen andra,
som jag tvingat hit att vandra
från ett älskadt hem!

O, hvem gaf mig rätt befalla
öfver dem, till strid dem kalla
och förgöra dem?

Brista vill mitt arma hjärta,
när jag tänker på den smärta,
som jag alla bragt —
Son! Mig lofva, att du minnes,
när en gång ej mer jag finnes,
hvad jag här har sagt!

Du, som ärfva skall min krona,
skall också en dag försona
hvad din fader bröt.
Och ditt valspråk skall jag skrifya:
*All min kärlek vill jag gifva
för det blod han göt.*

Här vid åsyn utaf döden,
utaf fasorna och nöden
ed du måste gå.
Himlen, stjärnorna och jorden,
dessa lik må höra orden
och som vittnen stå.

Hör mig! Här vid Gud jag eden
svär att städse älska freden
och bevara den.
Krigets hydra skall jag krossa,
folken som en vän förlossa
ur förtrollningen!»

— »Fader! *Här vid Gud jag eden
svär att städse älska freden
och bevara den.
Krigets hydra skall jag krossa,
folken, som en vän förlossa
ur förtrollningen.»*

Sagdt och svuret! . . . I det samma
syntes solen härligt flamma
ofvan bärgets topp.
Mörkret och dess vänner ryste,
men den unga dagen myste
som ett nyfödt hopp.

»Ser du, ser du» — fadern sade
och sin hand på sonen lade —
»natten det är jag!
Ack, men du, som nyss gått eden
att bevara, älska freden,
är den unga dag!» . . .

Segerfäst.

Hör, hur segerjubel skallar!
Se, hur folkets stolta våg
rullar fram och häftigt svallar
omkring hjältens segertåg.
Staden som ett ljushaf strålar,
tärnor smycka hjältens stig,
och hans namn i lågor prålar,
ung och gammal fröjdar sig.

Batterier hälsning bringa
segerrike konung, dig.
Stadens klockor fästligt ringa,
tämplens portar öppna sig.
Orgeltoner brusa mäktigt,
och i varma ordalag
tacka skarorna andäktigt
Gud för segerns stolta dag.

Men hvad är det jag förnimmer
genom sorl och fröjdeljud?
Under detta stolta skimmer
fins en underström, o Gud!
utaf tårar, bittra tårar,
som från slott och koja går.
Och i hvarje tår man spårar
bilden af en död på bår.

Från det fält du, kung, lätt viga
in åt dödens majestät,
ser jag vålnader, som stiga
upp och följa dina fjät.
Bleka, blodiga, förstörda
nalkas de — ett gräsligt tåg —
frågande fast icke hörda:
»Kommer ingen oss i håg?»

* * *

Har du hjärta, du, som tömmer
segerns fradgande pokal,
under det du andra dömmar
blott till fruktansvärda kval?
Har du hjärta, du, som lägger
grundén till din ärestod
utaf fador, lik och jämmer,
utaf tårar, sorg och blod?

Konung, du skall svara, svara
dock en gång för allt det blod,
som du kunnat folket spara,
men du göt i öfvermod.
Ve dig då, ty blodet skölja
skall den dagen bort ditt namn.
Dom skall krävas, straff skall följa,
du förgås i nattens famn

Tusen tungor, skarpa, bittra,
skola då dig klaga an.
Benen, som du tror förvittra
där den vilda striden brann,
skola resa sig och kalla
himlens vrede öfver dig,
öfver dig och öfver alla,
som frammanat jordens krig.

Historiens vackraste blad.

Han var på historisk lektion
i skolan och, hänförd och glad,
han läste med stigande lust
»historiens vackraste blad.»

Där stod det om lysande bragd,
om hjältar, om faror och mod;
där stod det om kungar och strid
om tapperhet, ära och blod.

Där såg han »de våra» med lust
förgöra en mångdubbel här
af fiender, slafvar, ty ett
de voro de båda mäst där.

Beständigt med Gud i sin häg
för konung och fädernesland,
sin rättvisa sak och sin tro
de dogo med svärd uti hand.

De trotsade drifvor och köld,
de trotsade hunger och nöd,
och aldrig de sveko sin plikt
och aldrig de fruktade död.

Och aldrig en klagan, ett knot,
och aldrig en skärande röst
och aldrig en lidandets suck
man hörde ur flämtande bröst.

De gingo blott modigt att dö
och finna i fjärran en graf,
som reddes de fallne på stepp,
på slätt och i stormande haf.

Och lektorn höll glänsande tal
och valde så gripande ord.
Han talte om *minnen* och *hem*
och *offer* och *fädernejord*.

Han talte om *ära* och *mod*
och *rykte* och *hjaltebedrift*;
han talte om *frihet* och *död*,
och »*Klios omutliga stift*».

Den unge han satt på sin bänk
så hänförd i lyssnande lag,
hans kind stod i lågande brand,
hans hjärta slog hastiga slag.

Han följde de tappre framåt
på bragdrika, lysande tåg.
Han kämpade modigt med dem
i tanken med brinnande håg.

Han tänkte: hur ädel och rik
var icke den framfarna tid!
Hur själfvisk och krass är ej vår,
som för blott om pänningen strid!

Det läste, det tänkte han då,
det läste han gång efter gång,
han lefde bland fäderna blott,
han lefde i »saga och sång».

Men framsteg och odlingens gång
och strider med tanke och plog
och segrar på odlingens fält
som småsaker endast han tog.

Och folket? — Dess seder och lif? —
Han såg det i striderna blott.
Men konungalängder och slag
och fälttåg dem kände han godt.

Från skola och läxor och tvång
till lifvets uppgifter han gick.
Och pröfva dess allvar och strid
han också så småningom fick.

Hvad barnet och ynglingen känt
på bänken i skolan försvann.
Af lifvet han visare blef
och — nykter han blef, äfven han.

Han såg nu med klarnande blick
det minsta, det glömda, bli störst,
nation bli tillfälligt ändå,
ty nu såg han *människan* först.

Han såg nu med smärta och sorg
»historiens vackraste blad»
blott vara af gräsliga brott
en enda förfärande rad.

Och tog han den bok, som han läst
i skolan, som varit så kär,
och blädrade däri, han fann
de voro ock smutsigast där.

Offer.

»**H**vad var det? Säg mig, hvad det var?
Det ljud så underligt i skogen.
Du är ju hemma här och har
fullkomlig kännedom om trakten!»

Så sporde främlingen och såg
i hast på skjutskarln vid sin sida.
En fråga än på tungan låg,
då denne tveksamt tog till orda:

»Det är en kvinna, som ni hör.
Hon går i skog och mark och vankar.
Och hvarje okänd flyr hon för
och tror sig följd af blåa rockar.

Hon ser dem kring sin faders gård,
på fälten och bak skogens stammar.
Och då blir hennes blick så hård,
hon skälfver då af ängslig fruktan.

Vansinne stirrar ur de blå,
de förr så milda, sköna ögon.
Men huru det har blifvit så,
det kan jag äfven Er förtälja.

Ack, tio vårar nu ha strött
sin rikedom kring våra näjder,
se'n kriget hade allt förödt
och lämnat sorgfulla minnen.

Hon var då yppig som en ros
och glad och frisk som själfva våren.
Men kriget knappast flytt sin kos,
förr'n hon var blek som vinterns drifva.

Till hennes hem där kom en dag
en hop af krigets vilda sällar.
Hon föll dem genast i behag
och målet blef för deras lustar.

Hon bad och grät och grät och bad,
men ingen hennes ångest hörde —
Och efter vunnen strid å stad
med hånfull fröjd de sig begåfvo.

Då kom en tid af sorg och kval
och ingen tröst i smärtan skänktes.
Men hvarje dag en blomma stal
från kind, som badade i tårar.

När han, hvares brud hon skulle bli,
stod spörjande vid hennes sida
än stum, än full af raseri,
hon, skönast då kanhända, sade:

— »Jag kan ej bli din drömnda brud.
Blott döden nu kan allt försona,
ty fläckad är min hvita skrud
och krossad är min sköna krona.

Mitt lif, mitt allt jag gáfve dig,
liksom jag gifvit dig mitt hjärta.
Men bli din maka? — Nej!... För mig
fins endast skam och hån och smärta!» ...

Hon slöt. Från detta ögonblick
föll mörker öfver hennes sinnen —
Hon talar ej och hennes skick
är prägladt af ett ständigt vemod.» —

Är det ära det?

Är det ära det att tända
brand i stad och fridsäll bygd?

Är det ära det att skända
och förtrampa tro och dygd?

Är det ära det att skjuta
kärlekslöst sin broder ned?

Är det ära det att sluta
lifvet på en bloddränkt hed?

Är det ära det att pröfva
hvem som är i råhet störst?

Är det ära det att rövva
och att hälsas deri först?

Är det ära det att sprida
skräck och fasa hvart man går?

Är det ära det att vrida
blodig dolk i broderns sår?

Är det ära det att måla
häfdeböckerna med blod?

Är det ära det att pråla
med en vildes hjältemod?

Är det ära det att följa
fäderna på brottslig stråt?

Är det ära det att hölja
mörka dåd i prål och ståt?

Är det ära det att höja
jubel på den slagnes graf?
Är det ära det att böja
frifödd man till usel slaf?
Är det ära det att fråssa
utaf rof och plundring blott?
Är det ära det att krossa
hvad den svage gjort och fått?

Är det ära det att vinna
segrar genom — våld och list?
Är det ära det att spinna
svarta ränker först och sist?
Är det ära det att gifva
våldet sken af rätt och lag?
Är det ära det att blifva
störst i denna konst en dag?

Plikt och lön.

Nu hvilar veteranen Hård —
En fattig krympling till det sista
han vandrade från gård till gård.
Nu har han eget hem — en kista.

Men äfven han i striden stått
en gång för hem att lifvet våga,
men det blef glömdt, man kände blott,
att han för socknen var en plåga.

Nyss make vorden, bort han drog,
och lämnade sin unga maka,
och det var svårt, men värre nog,
när han som krympling kom tillbaka

och fann på härden ingen glöd
och ingen famn till vänligt möte:
hans hem var sköfladt, makan död
och hvilade i jordens sköte.

Då blef han, hvad han förr ej var,
så kall och bitter. Tyst och sluten
han på sin smärta sedan bar,
hans håg var all, hans kraft var bruten.

Och därför gaf han bittra ord
och därför vreda blickar fick han.
Han satt på nåd vid hvarje bord,
på nåd han kom, på order gick han.

Och vård han kräfde. Sjuk och klen
han ofta var i långa tider.
En krossad arm, ett stympadt ben
han fått i forna heta strider.

Hans lif blef så en ständig strid
ifrån begynnelsen till griften.
Hyem undrar, att han led därvid
och dömde hårdt om livets skiften.

Se här hans tankar och hans ord,
dem mången sömnlös natt ju födde!
De gälla dig, hans fosterjord,
för hvilken gladt han en gång blödde!

»Hvad är jag nu, o fosterjord?
En usling blott, af dig förskjuten.
Du mättar tusen vid ditt bord,
men jag är glömd och utesluten.

O, var jag då ett värktyg blott,
som, bräckt och skadadt, undanvräktes?
Var det min plikt, som blef min lott,
att motta sår, som aldrig läktes.

Och fast jag ägde litet här,
jag skulle allt ändå försvara.
Du satte i min hand gevär
och sade iskallt: döda bara!

Jag lydde dig och gjorde så
och trodde så det skulle vara.
Jag var för ung att då förstå,
att jag var dömd att offras bara.

Och när jag kom från slutad strid,
hur kallt, hur hårdt du då mig mötte!
Fast arm för dig och för din frid,
du grymt ändå mig från dig stötte.

Hvad har du gett, som fordrat allt
af den, som du en gång sett födas,
som stred för dig, som frös och svalt,
som såg sitt lif för dig förödas!

Jag vet du säger: Hvad du gjort
var blott din plikt att tacksamt göra.
Och den, som handlat som han bort,
får tal om någon lön ej föra.

Det säger du. Då ställer jag
en man, som du väl aldrig glömmer,
inför din syn från denna dag,
att man må se, hur oss du dömmar!

Jag kände honom från de år,
då man af världen intet känner.
Vi möttes re'n i lifvets vår
och blefvo genast goda vänner.

Han föddes till ett fräjdadt namn
och öfverflöd kring vaggan lyste.
Jag föddes i en kojans famn,
som endast köld och armod hyste.

Den rätt naturen ämnat ge
åt mig, den fick han af min moder,
och när jag frös och hungrade,
då frässade min rike broder.

I leken möttes sedan vi
och rasade som pojkar bruka.
Han kunde ingen låta bli
och alla kallade han »kruka.»

Och därför blef han hatad ock
af hvar kamrat om än så ringa.
Med blodig kind och trasig rock
han ofta fick ur leken springa.

Men när jag vid hans sida stod,
han var så trygg i hvarje fara,
Jag var hans skydd, hans arm och mod,
som kunde honom städs försvara.

Han höll mig kär, ty jag var stor
och stark — hans ideal den tiden.
Han stälde sig som yngre bror
till mig och jag fick sköta striden.

Så skildes vi, fast tidtals blott:
han skulle sköta bok och läxa.
Men han i skolan långt ej gått,
förr'n svalget började att växa.

Och större blef det dag från dag,
mitt sällskap passade ej mera,
ty jag bar simpla kläder jag
och kunde ej som vän passera.

Och han fick kunskap, jag fick gå
i ur och skur som slaf och träla,
men fattig var jag jämt ändå
och hvarje fröjd jag måste stjäla.

Han blef student och, ung och glad,
han lifvet tog som unga pläga.
Han läst om sorg och brist, men hvad
det var, han kunde icke säga.

Hans framtid log så rosenröd,
han hade blott att välja bana,
dit håg och anlag honom bjöd,
och så han svor sin konungs fana.

Och framåt, uppåt gick han fort,
jag vet ej, men det sads, emedan
han stod så väl på högre ort,
där han som barn sig utmärkt redan.

Och han fick lön att lära oss
att gå och stå och vapen bära
och skjuta folk ihjäl och slåss
och dö »för kung och land» och ära.

För honom blott ett sätt det blef
att lön och samhällsställning vinna.
Det var ej plikt, som honom dref,
det var ett mål han ville hinna.

Men tung och svår blef egen stig,
med svett jag fick mitt bröd förvärfva.
Dock tröst jag fick: den nöjer sig
och tror han himmelen får ärfva!

Och lifvets vår i minnet rann,
då fröjd och sorg vi delte lika.
Då var jag lekens kung, och han
fick lyda mig och gifva vika.

Men när det se'n blef allvar af
och krigets fackla plötsligt tändes,
då var han herre, jag hans slaf,
som måste gå, närhålst jag sändes.

Han order gaf, vi stredo blott,
vi höllo blodet, han höll — talen,
vi ledo, fröso, klädde skott,
och han — ja, han var generalen.

Och jag, jag slogs för honom än,
fast jag ej kom att det begrunda.
Min barndomstid gick blott igen,
fast striden nu var annorlunda.

Och städs på samma plats jag stod,
men han steg upp till glans och ära.
Jag bar en arm med sjunket mod,
då han fick band och ordnar bära.

För honom blef hans hela lif
en enda fäst på ljusa höjder.
Hans tjänst var blott ett tidsfördrif,
som ledsnad löste af och fröjder. —

Hur handlar du, o fosterland?
Jag ej förstår, hvad vikt du äger,
när du tar vågen i din hand
och dina söners tjänster väger.

Var ej vår kärlek god som hans,
som sökte vinning blott och ära?
Hvi gaf du honom guld och glans
och lät oss dagens tunga bära?

O, gjorde han i striden då
en större insats än vi gjorde?
Det tror jag ej, men var det så,
ej vi för den skull glömmas borde.

Var väl den tack, som han oss gaf,
när kampens dag var väl förliden,
den enda lön du viste af
för allt vårt tappra mod i striden?

En stund den lönen värmdes visst
och kom oss mycket att förgäta,
men gaf ej skydd mot köld och brist,
ej kost, när vi behöfde äta.

Du trampar oss, o fosterjord!
Du krossar oss, de små och ringa!
Du ger oss knapt ett vänligt ord
till lön för offer, dem vi bringa.

Men kärlek fordrar du ändå
och mäst af oss, som intet äga.
Vi tyngsta bördan bära få,
men på din vågskål intet väga.

Det hem, det skydd du en gång gaf,
den kost, som knapt oss kunde mätta,
dem gjorde du ett nödmynt af
och sade: tag och strid för detta!

Med ärans usla glittergull
du smekte sedan våra sinnen.
Du lofvade oss famnen full
och dårade med stora minnen.

Jag ser det nu, ett bländvärk blott
var allt, en sminkad lögn för dagen.
Och när du så din afsikt nått,
det tydligt blef hvem var bedragen.

Hur handlar du, o fosterjord!
Hvad hafva dessa söner brutit,
som kallt du kastar öfver bord?
Hvi har du dem så grymt förskjutit?»

”Den store” och den lille.

»*Den store*» är vida berömd
och världen för honom sig böjer.
Den lille är fattig och glömd,
emedan han gräfver och plöjer.

»*Den store*» slår människor ihjäl
och hastar att bränna och plundra.
Den lille har hjärta, gör väl
och kläder och föder mång hundra.

»*Den store*» han trampar så kallt
de lofvande skördar på fälten.
Den lille han jämnar ut allt
och sår uti blod efter hjälten.

»*Den store*» han fyller med dån
och fruktan beundrande världen.
Den lille får offra sin son,
som stupar för blodiga svärden.

»*Den store*» ser ned med förakt
på massan han ändå behöfver.
Den lille, som gett honom makt,
ej klagar och knotar däröfver.

»*Den store*» förevigas ock
för tusende hjältebedrifter.
Den lille ej finnes, ändock
han sökes i tusende skrifter.

»*Den store*» är liten likväl,
fast ära och lagrar han skurit.
Den lille är stor, fastän träl,
ty denne den store har burit.

»*Den store*» skall mista också
den glans, som han hittills fått bära.
Den lille en gång skall uppstå
och ärfva hans välde och ära.

»*Den store*» ej unnar ens frid
åt barnen, som lära hans öden.
Den lille arbetar sin tid
och lefver ej mer efter döden.

Stridsbönen.

Stridens timme inne var,
dyster, hämsk och underbar.
Allting andades så tungt,
var det än på ytan lugnt.
Dödens närhet, stundens vikt
manade till bön och bikt,
innan kampens storm bröt lös. —
Hvarje hjärta brann och frös.

Hären, stäld som till parad,
andaktsfullt till Herren bad:
»Härars Gud! I nåd se ned
på ditt folk och det bered
seger i dess sköna strid
för ditt namn, för hem och frid!
Du vår sköld, vårt hopp och stöd!
Du vårt lif i lif och död!»

Bönen slöt, och på en gång
hären stämde upp en sång.
Gripande på vidan hed
denna ljöd från djupa led.
Men vid sångens sista ljud
bönen tog en dufvas skrud,
höjde sig i solens sken
högt på vinge hvit och ren.

Dufvan flög till himlen opp.
I dess ögon glänste hopp
där på snabba vingars par
tusen hjärtan upp hon bar.
Hennes dräkt och hennes blick
högre glans och skönhet fick
desto närmare hon kom
målet, som hon drömde om.

* * *

Dufvan styrde Fadern mot,
men hon sjönk till tronens fot,
där hon än ett vingslag slog,
göt en suck och ljudlöst dog.
Sorgset sade Fadern då
till sin högsta ängel så:
»Skrif, o skrif vid denna bön:
Icke sann, fast varm och skön!»

Spetskulor.

1

Missionsvärksamhet.

Hvad tröstrik syn! Se, Europa kristet är
och offerar mycket uppå sin mission
och skänker hedningarna biblar och — gevär,
och därmed få de strax den rätta tron.

Hur skalden X gjorde, när grannen var i fara.
 Han sjöng hänförande och stort, när grannen var i fara
 och skönt han talade om ära, mod och död.
 Och allt var mönstergilt och godt — han glömde
 detta bara:
 att gå i spetsen själf och dö som sången bjöd

Borgen.

Att Karlsborg blir en väldig borg
 till Sveas värn, vi snart få se,
 ty därför borga våra kvinnor.
 De tänka i sin harm och sorg,
 att »fins det icke romare,
 så fins det alltid romarinnor.»

En ny bön.

Det gamla Europa länge bedt
 till Gud: »För krig och örlig oss bevara!»
 Mig syns att snart det bedja bör:
 »O Gud oss hjälp, vår bön nu hör!
 Bevara oss för dem, som skola oss försvara!»

5.

Herr X och emigranten.

Herr X.

»Hur kan du tanklöst öfverge
ditt barndomshem, din lugna härd,
din fosterjord, så skön att se,
och gå emot en okänd värld?
Är det af brist, af öfverdåd
du lämnar fädrens dyra strand?

Emigranten.

*Det är för dyrt, jag har ej råd
att hålla mig med fosterland.*

6.

Efter läsningen af några krigs- och fosterlands-
sånger af K. J. — blad.

O, K. J. — blad, o, K. J. — blad!
Din sång mig rent förvånar:
Du skrifver knapt en enda rad,
som ej en sanning hånar.
Jag därför tror, det vore bäst
för dig, så stark i frasen,
att du förblefve vid din läst
och slaktade — pegasen.

Karl den tolfte.

Hvad Karl den tolfte Sverge skänkte
af glans och fräjd, af godt och stort;
dess folk, som högt om honom tänkte,
hvad verklig nytta han har gjort,
det tvifvelaktigt vara torde.

Men säkert är och det är nog:
den största tjänst han Sverge gjorde
det var väl ändå, när han — dog.

En fyrväpling.

Att Tyskland är en stor nation
det veta vi ju allihopa.
Och det är det, som gifver ton
uti det gamla Europa.
Där finnes ingen brist och nöd,
ty fyra väldiga personer
där ge åt landet lugn och stöd,
som fotas mäst uppå kanoner,
som Krupp* med konst formerar
och Vilhelm* likviderar
och Moltke* väl placerar,
men Bismarck* allt — planerar.

---

* Detta poem skrefs innan Krupp och kajsar Vilhelm I voro döda samt Moltke och Bismarck erhållit sitt afsked.

Kors eller trumma?

I seklers längd har korset stått
och väg till himlen visat.
Så väl i koja som i slott
man himlen därför prisat.

Men korsets väg är tung att gå
på törnbeströdda jorden,
jag därför nu vill föreslå,
ty lämplig tid är vorden:

Vi lämna korsets tunga spår
— vi må ej vara dumma —
ty mycket lättare det går
att vandra efter — trumma.

Tjufgods.

I västern indianen skalper tar
och dem så segerstolt vid midjan hänger
och höjer segertjut där fram han drar,
och tomahawken jublande han svänger.

Vi ta ej skalper, men vi fanor ta
och hänga dem i nationalmuseer
och sjunga sedan, hur vi slagits bra,
och skryta utaf trasiga troféer.

Vi odlat indianens vilda tjut,
förädlat det till poesi med mera,
men saken själf kan komma på ett ut,
om vi ta fanor eller vi skalpera.

Elihu Burrit.

(Född den 11 dec. 1811 i staten Connecticut i Nordamerika;
död den 7 mars 1879 i Newyork.)

Kläd i ord din djupa smärta,
kläd i sorg dig, ömma själ,
ty ett varmt och ädelt hjärta
upphört slå för folkens väl!
Budskap kommit öfver hafven:
Elihu Burrit är ej mer.
Fredens härold vandringsstafven
på den högstes bud lagt ner.

Ser du ej hans namn bland dessa
jordens store, stolte män,
som med krona på sin hjässa
tro sig lyckliggöra den,
skall en eftervärld dock gifva
storhet åt hans ädla namn
och ett rum för honom blifva
sparadt uti ryktets famn.

Hell dig land, som honom födde!
Hell dig, stolta frihetsland!
Hvad uti hans inre glödde
och slog ut i härlig brand,
det fick lif vid frihetshärden,
det fick näring vid ditt bröst.
Därför, när han talte, världen
kände strax igen din röst.

Hemmet var ej furstligt smyckadt,
var ej hem för öfverflöd.
Litet bröd blef ofta styckadt,
ty där rådde ofta nöd.
Många munnar kräfde föda,
barnaskaran den var stor,
alla hade slit och möda:
äldre syskon, far och mor.

Fattig kom han ut i världen,
när från detta hem han drog.
Stälde själfmant sig vid härden
och i släggan kraftigt tog.
Snart hans yrke honom föder,
han är snart sin egen man,
snart förnämst bland yrkesbröder —
Ingen gör en sak som han.

Fast i fattigdom han sträfvar,
omhvärfd utaf lifvets brus,
anden utåt vida sträfvar,
långtande att dricka ljus.
Och som järnet böjes, tuktas,
när han tar om hammarskaft,
själen formas och befruktas
af hans fasta viljas kraft.

Dagen honom trägen finner
uti smedjan svart och böjd.
I hans rum om natten brinner
lampan, och med lust och fröjd
forskar han med sällspord ifver,
visdomsskatter söker han. —
Snart »den lärde grofsmed» blifver
ock en vidt beryktad man.

Allt det stora, ädla, höga
mänsklighetens väl berör
undgår ej hans skarpa öga,
och den hand, som släggan för,
griper pännan, ty hans inre
flödar öfver hvar minut,
och han får ej ro med mindre
än han allt får tala ut.

Hans »*Oliveblad*» kring jorden
flyga såsom fredsbud ut.
Folken lyssna först till orden
tvekande, men gladt till slut
fatta de hans djärfva mening:
Kriget skall ej vara mer —
Mången, mången fredsförening
såsom frukt man däraf ser.

Gnistor ifrån städet sprida
sig för tunga hammarslag.
»*Gnistor ifrån städet*» vida
flyga ut ändå en dag.
»*Röster ifrån smedjan*» ropa
—stämman, orden äro hans —
*Kriget bort från jorden sopa
och beröfva det dess glans!*

Och i rådslag, hvartill folken
på hans trägna maning trädt,
är han själf den varma tolken
utaf kärlek, fred och rätt.
Än vid Themsens låga stränder,
än i Brüssel och Paris
sina tankar ut han sänder
lika djärf, som mild och vis.

Folken stå i spänd förbidan,
frågan gäller krig och fred.
Freden räddad blir; i skidan
stickas svärden åter ned.
Halftänd låga slocknar åter,
hatets vågor gå till ro.
Ingen klagar, ingen gråter
uti hem, där söner bo.

Så han bryter ny en bana
ledande till folkens väl,
då han höjer fredens fana,
då han gjuter mänsklig själ
i den kristna statens kalla,
hårda, känslolösa kropp.
Nationaliteter falla,
mänskor, brödrafolk stå opp.

Men har världen ännu fattat
hvad han för dess väl har gjort?
Åt hans sträfvan har den — skrattat,
när den gladt beundra bort.
Men den tid kan vara inne
förr, än mången kanske tror,
då välsignas skall hans minne,
då han hälsas skall som stor.

Sörj och klaga! Hädangången
är den ädle mänskovän.
Gläds! I minnet och i sången
trotsar han förgängelsen.
Fredens sak och folkens lycka
var hans sköna lifsuppgift,
därför skall en framtid smycka
ock en dag hans enkla grift.

Den 10 april 1882.*

Historien dig visar
så många stora »slag»
och krig och »hjältar» prisar
i sköna ordalag.
Dess blad med mänskor fyllas,
beryktade för — mord.
De äras och de hyllas
i ton, i bild och ord.

---

* Denna dag eger sin märkvärdighet därför, att då afslöts den första *formliga skiljedomstraktat* i världen mellan de sydamerikanska republikerna Honduras och Columbias Förenta stater. Denna sång är diktad i anledning af denna märkliga händelse, som möjligen kan bli af större betydelse än mången nu anar.

Men fåfångt denna dagen
du söka skall däri.

Den fins ej där upptagen
och kan ej häller bli,
ty ingen konung föddes
och ingen konung dog
och intet land föröddes
och ingen stad man tog.

Det var blott två nationer,
som svuro denna dag,
att ej med krut, kanoner
och svärd och stora »slag»
hvarandra hårdt betvinga,
men blott på kristligt sätt
till rätta fredligt bringa
hvar liden oförrätt.

De svuro fredens fana
— den högt beledda än —
De svuro högt att bana
en bättre väg än den,
som förr till storhet ledde,
men färgades af blod
och städse kring sig bredde
en lukt af slaktarbod.

De svuro högt att skydda
med lagar folk och stat,
att nu från slott och hydda
fördrifva fädrens hat.

De gjorde slut på sagan
om krig och öfvermod
och ära, ve och klagan
från fält, som dricka blod.

Och ändlöst jubel skallar
i edens helga stund,
och folkets bölja svallar,
när ryktet gör sin rund.
Och hvart än blicken spanar
är glädje, fröjd och hopp.
En härlig dag man anar,
när fridens sol går opp.

Och tusen händer sträckas
mot himmelen till bön,
och nya känslor väckas,
när fram hon träder skön
ur natt af storm och smärta,
af split och agg och strid
och värmer hvarje hjärta
och skänker folken frid.

Och folken stilla vandra
i hennes milda sken
med aktning för hvarandra,
med kärlek stark och ren.
Ej mera bröder gripa
ett vapen för att slå
och rätt med orätt skipa
och orätt få ändå.

En gång skall häfden skriva
sin dom om dessa folk
och sångmön jämväl blifva
en hög och hänförd tolk
af deras ädla sträfvan
att i en krigisk tid
förutan tvekan, bäfvan
förskaffa världen frid.

Så sjung den dag, då eden
i ord sitt uttryck fick
och den beledda freden
från dröm till handling gick,
då folken ändtligt väcktes
och seklers boja bröts
och krigets fackla släcktes
och fredsförbundet slöts!

Det är en dag att minnas,
en dag att fira glad,
om ock den ej får finnas
på häfdens fyllda blad.
Den är en morgonhälsning
till en beväpnad värld:
Nu nalkas folkens frälsning
från krig och blod och svärd!...

INNEHÅLL.

	Sid.
Fredshymn	5
»Frid på jorden!»	6
Fred!	8
Mitt fosterland	10
Svartsoppa	12
Det nya Xerxeståget	18
Beväpningsraseri	19
Lek och allvar	22
Vår moder jorden klagar	25
Mordmaskinen	26
Tala!	28
Till vapen!	30
Fredsvännen	43
Soldaten	45
Också en skördemaskin	48
Väckt	49
Starke Per	54
Vapenbragder	57
Vid ruinen	59
Segeer	60
Segeerfäst	70

	Sid.
Historiens vackraste blad	73
Offer	76
Är det ära det?	79
Plikt och lön	80
» <i>Den store</i> » och <i>den lille</i>	89
Stridsbönen	91
Spetskulor	92
Elihu Burrit	97
Den 10 april 1882	102

Hos *Albert Fagerbergs bokhandel*, Tegnérgatan 4, Stockholm, samt hos *Carl Sundblad, Sorunda*, erhållas följande skrifter:

Vilddjuret, Den falske profeten och Skökan.

Betraktade i nittonde århundradets ljus
af *Amicus Veritatis*.

Andra tillökade och omarbetade upplagan.

Pris 50 öre.

»Denna skrift hör helt visst till de märkligaste försöken i våra dagar att tillämpa bibelns profetiska utsagor på nutidens sociala företeelser.» — — — — —

»En märkvärdig och tankediger bok, hvilkens författare här visar sig såsom en ifrig och hängifven förkämpe för en i ordets bästa mening demokratisk kristendom, såsom en svensk Lamennais.» *F. W.*

»En i sanning originell, skarp, djuptänkt och fyndig skrift, men framför allt anslående för dess sjelfständiga tolkning. Vi önska att denna bok må läsas af mången.»

Stockholms Läns Tidning.

Skola jordens folk någonsin upphöra att föra krig

eller

När börjar det tusenåriga fredsriket?

af *Amicus Veritatis*.

Pris 25 öre.

»I kraftigt gripande ordalag uppmanar författaren de troende att ansluta sig till fredsrörelsen och ej tveka att förena sig äfven med dem, som ej hafva samma religiösa öfvertygelse som de sjelfva, ja äfven med icke (bibel-) troende.

Det är denna lilla, af »*Fredsvännen*» varmt rekommenderade, bok som af resepredikanten C. F. Nyström från Waxholm blifvit vid offentligt missionsmöte i Imanuelskyrkan i Stockholm den 22 Juli 1888 stämplad såsom kättersk och farlig att läsa.

Kristlig Fredskatekes

af *Carl Sundblad*.

Pris häft. 25 öre, kart. 40 öre.

»Denna fredskatekes är en bland de bästa skrifter, som finnas på vårt språk angående fredsidén och dermed sammanhängande spörsmål. Den visar tydligt och klart denna idéns förnuftiga och sedliga grund och antyder de medel, genom hvilka denna vårt århundrades kanske största tanke kan förverkligas. Den bemöter de vanligaste invändningarne och gifver tydliga och klara skäl för sig. — — — —

Som agitationsskrift är denna synnerligt väl hopkomna bok att på det varmaste rekommendera.»

Fredsvännen.

Kristliga Brodermord

Fredsföredrag af *Carl Sundblad*.

Pris 25 öre.

»I denna nu utgifna skrift fullföljer författaren sin uppgift att visa den absoluta oförenligheten mellan Kristi religion och det slags kristendom, som ännu är rådande i de Europeiska staterna. — — — —

Han (hr Sundblad) hör icke till dem som klandra och häckla blott för att gifva luft åt ett dåligt lynne. En varmt religiös känsla röjer sig här och hvar i hans lilla skrift; vördnad för Gud och kärlek till medmänniskor uppenbara sig allestädes i hans tankar och uttryck.

Vi vilja för den skull icke blott uppmana våra vänner att sjelfva läsa den lilla skriften, utan äfven att så mycket som möjligt hjälpa till att sprida henne vida omkring. Hon kan endast gagna.»

Fredsvännen.

Hvarför bilda vi fredsföreningar?

af *Carl Sundblad*. Pris 10 öre.

Särdeles lämplig som agitationsskrift till utdelning bland allmänheten.

Vid requisition af mindre antal exemplar af ofvan nämnda skrifter kunna fri- eller sparmärken sändas som liquid.

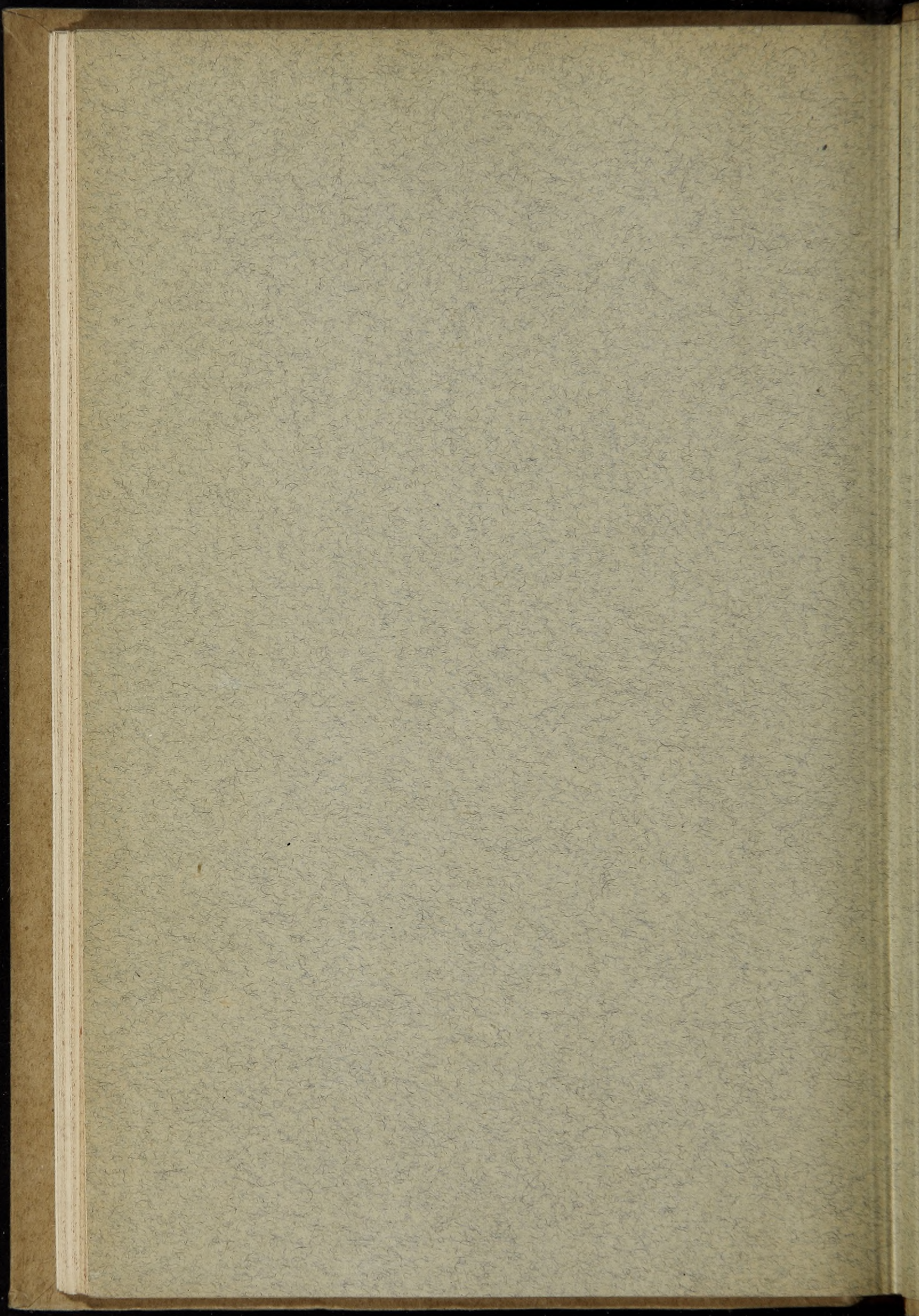
Vid partirequisition hos *Carl Sundblad, Sorunda*, lemnas 25 % rabatt.

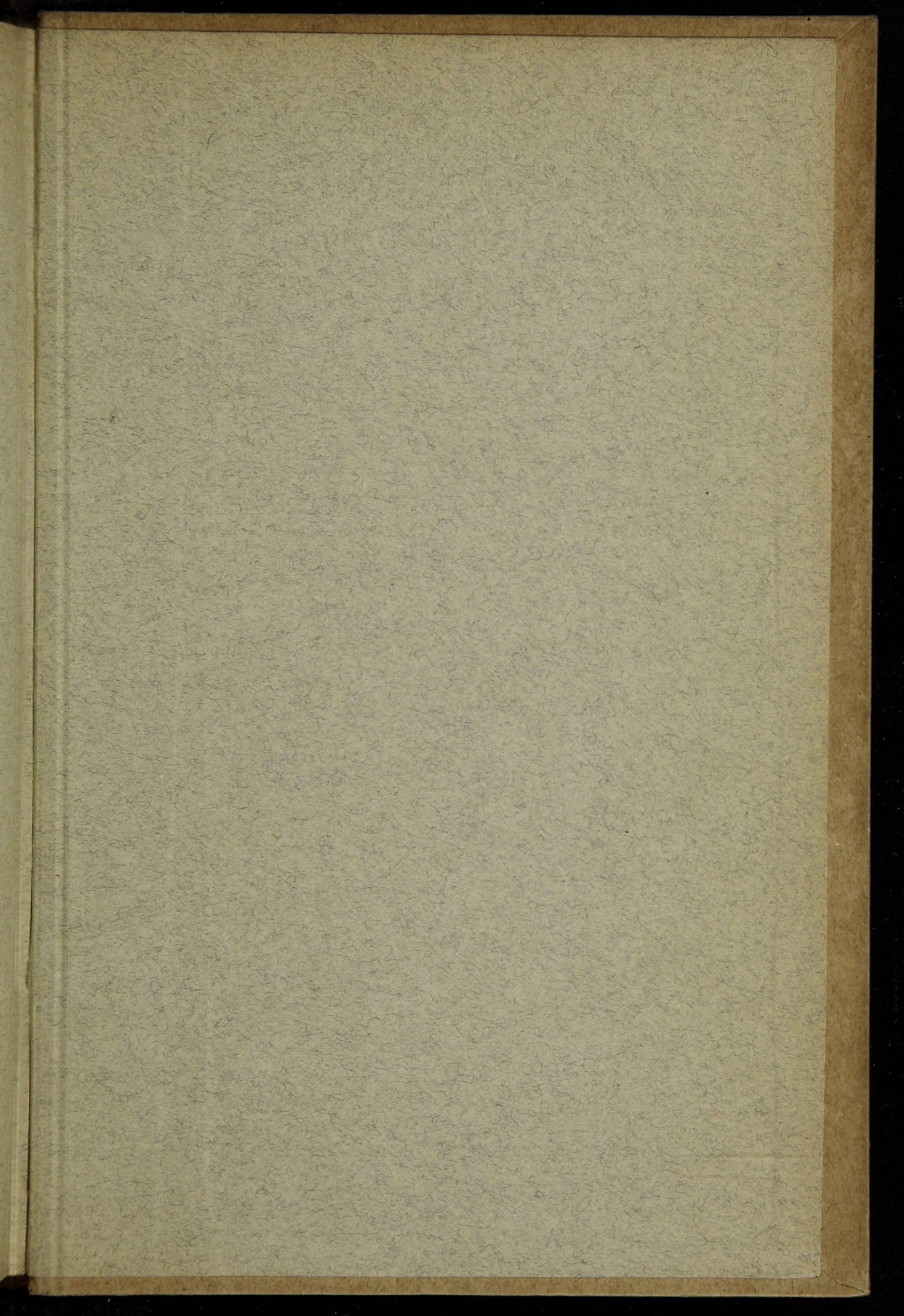
n
-
s
n
n
e
-
a

n
i
i
-
t
i
a

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

400875287